

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Gerli Laan, Helle Soodla

ABIMATERJAL TALVISEKS ÕUESÕPPEKS 5-7-AASTASTE LASTE
TERVIKLIKU ARENGU TOETAMISEKS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: loodusteaduste didaktika nooremlektor Aigi Kikkas

Tartu 2025

Kokkuvõte

Abimaterjal talviseks õuesõppeks 5-7aastaste laste tervikliku arengu toetamiseks

Talvine õuesõpe on Eesti koolieelsetes lasteasutustes alakasutatud, kuna õpetajatel napib selle läbiviimiseks praktilisi juhendeid. Bakalaureusetöö eesmärk on luua talvise õuesõppe läbiviimiseks abimaterjal, mis toetab 5-7 aastaste laste terviklikku arengut, ning hinnata selle sobivust ja kasutatavust lasteaiaõpetajate ja laste tagasiside põhjal. Abimaterjal sisaldab viit tegevuskava, milles on liikumist, mängulisi ülesandeid ja koostööd. Uuringus osales 10 lasteaiaõpetajat neljast lasteaiaast. Õpetajad hindasid loodud abimaterjali struktureeritud küsimustiku kaudu ning kogusid lastelt üldistatud tagasisidet suuliste refleksioonide ja vaatluste abil. Õpetajate hinnangul toetas abimaterjal laste terviklikku arengut. Lapsed väljendasid tegevustes positiivseid emotsioone ja aktiivset osalust. Uuringu tulemusena võib järeldada, et loodud abimaterjal sobib hästi talviseks õuesõppeks ning toetab laste terviklikku arengut.

Võtmesõnad: *talvine õuesõpe, koolieelne lasteasutus, abimaterjal*

Abstract

A support material for winter outdoor learning to foster the holistic development of 5-7 year-old children

Winter outdoor learning is underutilized in Estonian preschool settings because teachers lack practical guidelines for its implementation. The aim of this bachelor's thesis was to develop support material for conducting winter outdoor learning that fosters the holistic development of 5–7-year-old children, and to assess its suitability and usability based on feedback from kindergarten teachers and children. The support material comprises five activity plans incorporating movement, playful tasks, and cooperative elements. Ten kindergarten teachers from four different preschools took part in the study. Teachers evaluated the developed materials using a structured questionnaire and gathered generalized feedback from children through oral reflections and observations. According to the teachers' assessments, the support material promoted children's holistic development. The children demonstrated positive emotions and active engagement during the activities. On the basis of the study's results, it can be concluded that the developed support material is well suited for winter outdoor learning and effectively supports children's holistic development.

Keywords: *winter outdoor learning, preschool institution, support material*

Sisukord

Sissejuhatus	4
Õuesõppe mõiste ja olulisus	5
Õuesõpe talvel	6
Abimaterjali koostamise põhimõtted	7
Uurimisprobleem, eesmärk ja uurimisküsimused	8
Metoodika.....	9
Valim	9
Abimaterjali koostamise protseduur	10
Andmete kogumine.....	12
Andmeanalüüs	13
Tulemused ja arutelu	14
Töö piirangud ja praktiline väärtus	19
Tänuõnad.....	19
Autorsuse kinnitus	20
Kasutatud kirjandus.....	21
Lisad	
Lisa 1. Abimaterjal	
Lisa 2. Küsimustik õpetajatele	
Lisa 3 Nõusolekuavaldus	

Sissejuhatus

Talv ja pime aeg moodustavad Eestis märkimisväärse osa lasteaias veedetud ajast ning kahjuks eelistatakse sageli just talvekuudel siseruumides viibimist. Eestis läbi viidud uuringust (Haav, *et al.*, 2019), milles osales kokku 704 last vanuses 6-7 aastat ja mis hõlmas 44 lasteaeda, selgus, et kuigi teistel aastaegadel viibitakse õues enamasti mitu korda päevas, siis talvel vaid korra. Kuigi ilmastikuolud võivad piirata väliskeskkonna kasutamise võimalusi ja muuta õppetegevuste korraldamise keerulisemaks, on talvine õuesõpe tõhus viis laste õpikogemuste rikastamiseks ja nende tervikliku arengu toetamiseks (Kiviranta *et al.*, 2024). Vabadus liikuda ja tegutseda looduskeskkonnas, kus on piisavalt ruumi avastamiseks ja mängimiseks, on lapse jaoks äärmiselt oluline (Wilson, 2008). Loodus pakub rikkalikke võimalusi õppimiseks, loovuse arendamiseks ning toetab lapse tervikliku arengut igas vanuses (Frost & Sutterby, 2017).

Norras ja Soomes viiakse lapsi õue reeglina iga ilmaga ning nendes riikides läbi viidud uuringud rõhutavad vajadust lõimida õuesõpe igapäevasesse tegevusse sõltumata aastaajast (Moser & Martinsen, 2010; Ratinen *et al.*, 2023). Õues õppimine ühendab liikumise, mängu, teadmiste omandamise ja looduskeskkonna kasutamise terviklikuks õpikogemuseks. See arendab laste koostööoskusi, sotsiaalseid võimeid (Brügge & Szczepanski, 2008) tugevdab laste iseseisvust ja probleemilahendusoskust ning pakub unikaalseid võimalusi looduskeskkonnas avastamiseks ja uurimiseks (Bartnæs & Myrstad, 2022; Malone & Waite, 2016). Talvised ilmastikunähtused – jää, lumi ja tuisk – võivad saada vahenditeks, mis toetavad laste loovust ja füüsilist arengut (Bartnæs & Myrstad, 2022), soodustavad laste positiivseid liikumisharjumusi, tugevdavad immuunsüsteemi ja edendavad vaimset heaolu (McCurdy *et al.*, 2010). Samuti arendab õuesõpe riskide hindamise oskust ja iseseisvust (Tuuling, 2017).

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008) rõhutab mängu ja katsetamise olulisust lapse arengus, mis haakub õuesõppe eesmärkidega. Seega peaksid talvised õuesõppe tegevused olema alushariduse lahutamatu osa, aidates lastel mõista loodusnähtusi ja keskkonna jätkusuutlikkuse olulisust. Siiski näitavad uuringud (Eisen, 2021; Kolberg, 2019; Tuuling *et al.*, 2015), et õpetajad tunnevad vajadust konkreetsete juhiste, praktiliste soovitude, koolituste ja toetavate materjalide järele, mis aitaksid õpetajatel talvise õuesõppe võimalusi paremini ära kasutada. Talvise õuesõppe võimaluste maksimaalseks ärakasutamiseks vajavad lasteaiasõpetajad juhendeid, mis arvestaks nii talviste olude eripäradega kui ka koolieelse lasteasutuse õppekava (2008) eesmärkidega.

Õuesõppe mõiste ja olulisus

Ühest ja selget definitsiooni õuesõppel pole. Õuesõpe on looduses õppimine, mis toimub väljaspool rühmaruume ja keskendub teadmiste omandamisele, praktiseerimisele ning meeltega kogemisele (Tuuling, 2017). Õuesõpe rõhutab praktilist tegevust, mis võimaldab õppijatel ise asju teha ning tähtsustab kogetu teistele vahendamist ja edasi õpetamist. Sarve (2006) kirjeldus toob esile, kuidas õuesõpe võimaldab sügavamalt ja tähendusrikkamat õppimiskogemust, lähtudes otsesest kogemusest ja aktiivsest osalusest õppeprotsessis. Rootsi uurijad on määratlenud õuesõpet kui pedagoogilist lähenemist, mis põhineb autentsetes olukordades kogemuste ja elamuste omandamisel, rõhutades samal ajal reflekteerimist ja teooriaga seostamist. Õpikeskkonna rolli omandatud teadmiste kvaliteedis on eraldi esile tõstetud, kinnitades, et see mõjutab õppimistulemusi oluliselt (Szczepanski, 2012). Sarv ja Vilbaste (2009) rõhutavad, et õuesõppe definitsiooni mõistmisel tuleb meeles pidada toimumise kohta, õppimist kõigi meeltega, aktiivset osalemist, kogetu ja õpitu jagamist. Käesolevas töös lähtutakse Mikk Sarve (2006) definitsioonist, mille kohaselt on õuesõpe õppimine autentsetes ja toetavas keskkonnas meelte abil, pakkudes vahetuid kogemusi.

Õues õppimine pakub võimalusi, mida siseruumides õppimine ei võimalda (Kemple *et al.*, 2016). Uuringud on näidanud, et keskkonnad, mis annavad lastele erinevaid valikuid ning võimalusi oma huvide järgimiseks, toetavad kõige paremini õppimist (McClintic & Petty, 2015; Tuuling, 2017). Lisaks on uurijad ühel meelel, et väikesed lapsed õpivad terviklikult, omandades teadmisi ja oskusi läbi igapäevaelu kogemuste, kusjuures tõhusaks õppimiseks peavad nad ise avastama, teavet töötlema, probleemidega toime tulema ning rakendama loovaid lahendusi (Kiewra & Veselack, 2016). Parimad tulemused saavutatakse siis, kui õuesõpe on integreeritud teiste õppemeetoditega ning viiakse läbi järjepidevalt (Sjöblom & Svens, 2018). Õuesõppe tegevused peaksid olema mängulised (Ugaste, 2023), hõlmama otsesest kogemist ning praktilisi tegevusi. Läbi praktiliste tegevuste ja kõigi meeltega loodust kogedes kujunevad lastel sügavamad teadmised looduses valitsevatest seaduspärasustest ning terviklik arusaam ümbritsevast maailmast (McCurdy *et al.*, 2010; Norazlan & Said, 2022). Õuesõpe toetab lapse terviklikku (füüsilist, emotsionaalset, sotsiaalset ja intellektuaalset) arengut, mis on varajase õppimise oluline komponent (Ugaste, 2023; Berg *et al.*, 2020).

Autentne looduskeskkond edendab teadmiste omandamist, toetades kõigi meelte kaasamist õppetegevustesse ja võimaldades sügavamalt mõistmist erinevatel tasanditel, mis aitavad õpitud paremini meelde jätta (Braun & Dierkes, 2017). Johannes Käis (1996) rõhutas, et loodusarmastuse eelduseks on looduse tundmine. Tänapäeva lapsed, kelle igapäevaelu on

tihti tehnoloogia- ja linnakeskne, on kaugenenud loodusest (Nugin, 2013). Looduskeskkonnas põhinevad õpikogemused suurendavad laste teadlikkust keskkonnast ja aitavad kaasa ka positiivse minapildi kujunemisele, vähendavad stressi ning tõstavad laste heaolu ja rahulolu taset (McCurdy *et al.*, 2010; Norazlan & Said, 2022). Kokkuvõttes võib öelda, et õuesõppel on laste arengule palju positiivseid mõjusid. Arvestades Eesti pikka talve ja külma kliimat, on oluline mõista, kuidas talvised olud mõjutavad laste õuesõpet. Järgnev peatükk käsitleb talvise õuesõppe võimalusi ja väljakutseid.

Õuesõpe talvel

Talvine õuesõpe pakub mitmekesiseid võimalusi laste tervikliku arengu toetamiseks. Talvised ilmastikutingimused võivad olla tõhusad vahendid õppe- ja kasvatustegevuste rikastamiseks, aidates arendada laste liikumisoskusi, loovust ja keskkonnateadlikkust (Brügge & Szczepanski, 2008). Lume ja jää käsitlemine peaks olema integreeritud õppeprotsessi, kuna nende muutuvad omadused aitavad lastel mõista looduskeskkonna olemust ja selle seoseid inimtegevusega (Manni *et al.*, 2024; Myrstad *et al.*, 2022). Talvised õuesõppetegevused, mis ühendavad looduslikke elemente, liikumist ja mängu, toetavad laste probleemilahendusoskuse ja iseseisvuse arengut (Tuuling, 2017). Õuesõpe pakub lastele elavat ja pidevalt muutuvat õpikeskkonda, mis ergutab uudishimu ja toetab avastuslikku õppimist (Prins *et al.*, 2022; Khan *et al.*, 2021). Looduses veedetud aeg toetab laste füüsilist ja vaimset tervist ning aitab kujundada terviklikku arusaama loodusest (Kos & Jerman, 2013).

Lisaks paljudele kasudele esitab talvine õuesõpe erinevaid väljakutseid nii lastele kui ka õpetajatele. Uuringud (Copeland *et al.*, 2012; Hatcher & Squibb, 2011) on näidanud, et tubaste tegevuste eelistamine on talveperioodil levinud ning välitegevustest loobutakse sageli madala temperatuuri, tugeva tuule, lumesaju või jääste olude tõttu. Ka Eestis läbi viidud uuringus osutus kõige sagedasemaks põhjuseks, miks talvel õues ei käida, madal õhutemperatuur ja tuulekülm (Haav *et al.*, 2019). Jää ja lumi kujutavad endast õpetajate jaoks nii väljakutseid kui ka võimalusi – jää võib muuta mänguväljaku ja teised väliavad libedaks, mis on tihedalt seotud riskidega, piirates laste vaba liikumist ja välitegevusi (Fenwick & Landri, 2015). Samal ajal pakub jää võimalusi lastele riskantse mängu kaudu õppimiseks, aidates neil kogeda libedat pinda, hinnata libisemise riske ja õppida nendega toime tulema (Kvalnes & Hansen Sandseter, 2023).

Õpetajad peavad olema kursis mitmekesiste õppemeetoditega ning oskama neid talvisel perioodil tõhusalt kohandada, et maksimeerida õppimisvõimalusi looduslikus

keskkonnas (Donison & Halsall, 2023). Talvise õuesõppe tõhus rakendamine nõuab teadlikku planeerimist ja oludega arvestamist, kuna ilmastikutingimused ja õueala võimalused võivad mõjutada tegevuste õnnestumist (Tuuling, 2017). Seetõttu on oluline, et õpetajatel oleksid abimaterjalid, mis toetavad õuesõppe planeerimist ja läbiviimist erinevates tingimustes.

Abimaterjali koostamise põhimõtted

Järgnevalt antakse ülevaade põhimõtetest, millega tuleb arvestada abimaterjali koostamisel, et toetada eelkooliealiste laste terviklikku arengut läbi talvise õuesõppe. Bakalaureusetöö autorid pidasid vajalikuks oma abimaterjali koostamisel arvestada järgmisi põhimõtteid:

Üldõpetuslik lähenemine. Üheks oluliseks lähtekohaks on üldõpetuse põhimõtete rakendamine, mille kohaselt tuleks eri tegevusvaldkonnad lõimida, et lastel kujuneks terviklik arusaam ümbritsevast maailmast (Käis, 2004). Üldõpetuse rakendamisel on vajalik, et tegevused moodustaksid lastele tähendusliku ja tervikliku kogemuse. Selle saavutamiseks tuleb laste arendamisel kasutada erinevaid meeli ja võimaldada tegevusi, mis haaravad lapsi mitmekülgset nii kognitiivselt kui ka emotsionaalselt, toetades seeläbi teadmiste kinnistumist ja tasakaalustatud arengut (Szczepanski, 2012).

Mängulisus. Koolieelses lasteasutuses toimub õppimine eelkõige mängu kaudu (Koolieelse lasteasutuse..., 2008), mistõttu peavad abimaterjalid toetama mängulist, lõimitud ja tähenduslikku õpet, hõlmates ka katseid ja eksperimente, mis aitavad lastel praktiliselt avastada loodusnähtusi ja seoseid (Timoštšuk, 2017). Mängulised ülesanded võimaldavad lastel aktiivselt osaleda ja kogeda eduelamusi, mis suurendab nende enesekindlust ja õpimotivatsiooni (Nugin & Õun, 2017).

Füüsiline aktiivsus. Soovitav on pakkuda lastele füüsilist liikumist, mis tugevdab nende tervist ja arendab kehalisi võimeid (Palm, 2017). Tähtis on, et loodud tegevused ei jääks ainult õpetaja juhitud selgitusteks, vaid võimaldaksid lastel aktiivselt liikuda, katsetada ja avastada (Brügge & Szczepanski, 2008; Käis, 2018).

Arutelu võimaldav. Üldõpetuslik teemakäsitus algab sageli õppejutuga, mida näitlikustatakse erinevate vahenditega. Õppejuttude eesmärk on äratada laste huvi uue teema vastu ja suunata neid tähelepanu pöörama detailidele ning kogema ja avastama looduses toimuvaid protsesse (Eisen, 1989; Käis, 2004). Lapsed naudivad korduvalt sama teema kuulamist ja arutamist, mis aitab neil kujundada narratiivset mõtlemist, salvestada infot pikaajaliselt mällu ja rakendada seda hiljem uutes olukordades (Kikas, 2008). Tegevuskavad on koostatud nii, et need soodustavad laste omavahelist arutelu ja mõttevahetust. Seetõttu sisaldab loodud abimaterjal

struktureeritud õppejutte ja küsimusi, mis aitavad õpetajatel suunata laste tähelepanu ja arendada nende väljendusoskust.

Sotsiaalsete oskuste arendamine. Abimaterjal sisaldab mängulisi tegevusi, mis õpetavad lapsi loodust väärtustama, lühijutte, mida õpetaja saab lastele ette lugeda või dramatiseerida ning arutelu küsimusi, mis võimaldavad lastel väljendada oma mõtteid ja luua seoseid varasemate kogemustega. Robertson jt (2019) rõhutavad, et läbimõeldult kujundatud mängud ja looduslikud elemendid soodustavad laste sotsiaalset suhtlemist ning emotsionaalset väljendusrikkust, pakkudes mitmekülgsid arendavaid kogemusi.

Seos riikliku õppekavaga. Talvise õuesõppe abimaterjal lõimib kõiki Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi ning lähtub seal kirjeldatud õppe- ja kasvatustegevuste korraldamise põhimõtetest.

Eakohasus. Eakohaste tegevuste valikul lähtuti Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) välja toodud 6-7-aastaste laste arengu eeldatavatest tulemustest. Õppeprotsessis on oluline arvestada, et sama vanuserühma lapsed võivad olla erineval arengutasemel (Taimalu *et al.*, 2020), mistõttu tuleb tegevused kujundada paindlikult, võimaldades nende kohandamist vastavalt laste individuaalsetele vajadustele ja võimetele.

Uurimisprobleem, eesmärk ja uurimisküsimused

Hoolimata paljudest positiivsetest mõjudest laste arengule on talvine õuesõpe koolieelsetes lasteasutustes sageli alakasutatud. Peamisteks takistusteks on õpetajate ebapiisavad teadmised, kuidas õuesõpet tõhusalt läbi viia ja abimaterjalide vähene kättesaadavus (Tuuling *et al.*, 2015). Õuesõppe tõhus rakendamine talvel nõuab õpetajatelt teadlikku planeerimist, ressursside kättesaadavust ja loovust tegevuste kavandamisel (Kiviranta *et al.*, 2024; Tuuling, 2017). Kuigi Eesti õpetajad väärtustavad looduskeskkonda ning eelistavad lapsi kaasavaid tegevusi, vajavad nad rohkem toetavaid materjale, et talvise õuesõppe potentsiaali täielikult ära kasutada (Vaniko, 2020; Siht, 2021; Tuuling *et al.*, 2019). Õpetajakoolituse lõputööde raames on küll loodud õppevahend 2-3-aastaste laste keele ja kõne arendamiseks talveperioodil (Kibal, 2014), kuid see töö keskendub spetsiifilisele teemale ja vanuserühmale. Seega on bakalaureusetöö uurimisprobleemiks asjaolu, et talvise õuesõppe rakendamiseks koolieelses lasteasutuses puuduvad asjakohased abimaterjalid ning napib teadmisi selle mõju kohta laste õppimisele ja terviklikule arengule.

Bakalaureusetöö eesmärk on luua talvise õuesõppe läbiviimiseks abimaterjal, mis toetab 5-7 aastaste laste terviklikku arengut, ning hinnata selle sobivust ja kasutatavust kohta

lasteaiaõpetajate ja laste tagasiside põhjal. Koostatud abimaterjali sobivuse hindamiseks ning tagasiside saamiseks püstitati järgmised küsimused:

1. Milline on laste arvamus abimaterjalis pakutud talviste õuesõppegevuste kohta?
2. Kuivõrd toetab loodud abimaterjal laste terviklikku arengut lasteaiaõpetajate hinnangul?
3. Milliseid muudatusi peaks loodud abimaterjal tegema vastavalt õpetajate ja laste tagasisidele?

Metoodika

Bakalaureusetöös kasutati arendusuuringu meetodit, mis on sobiv lähenemine õppematerjalide väljatöötamisel, eesmärgiga koguda tagasisidet ja parendusettepanekuid loodud materjalile (Niglas, 2004). Arendusuuring (*design research*) ehk rakendust loov uurimus on olemasoleva teabe analüüs ja uue teadmise süntees või olemasoleva teooria/mudeli edasiarendus (Niglas, 2011). Käesoleva töö raames koostati viis talvise õuesõppe tegevuskava, mille alusel õpetajad viisid lastega tegevused läbi ning andsid abimaterjalile tagasisidet. Materjali väljatöötamisel lähtuti mitmetest pedagoogilistest alustest, mis toetavad laste terviklikku arengut õuesõppe kaudu. Abimaterjali viis tegevuskonspekti on üles ehitatud nii, et õpetaja saab neid kohandada vastavalt laste vajadustele ja ilmastikutingimustele.

Valim

Käesolevas töös kasutati mugavusvalimit, milles lähtutakse lihtsa kättesaadavuse, leitavuse või uuritavate koostöövalmiduse põhimõttest (Õunapuu, 2014). Mugavusvalim valiti seetõttu, et see on uurijatele kõige sobivam, teati lasteaiaõpetajaid isiklikult ning loodeti head koostööd antud uuringu läbiviimisel. Valimi moodustamisel oli oluline, et õpetajad oleksid valmis loodud abimaterjali katsetama oma töös ja töötaksid 5-7aastaste lastega. Lõppvalimisse kuulus 10 lasteaiaõpetajat neljast erinevast lasteaiast ning 5-7-aastased lapsed, kelle osalemiseks oli eelnevalt saadud lapsevanematelt kirjalik nõusolek. Tagatud oli laste vabatahtlik osalemine ning nende arvamuste ja hinnangute konfidentsiaalsus. Uuringus osalenud lasteaiaõpetajate haridustase ja tööstaaž on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Õpetajate haridus ja tööstaaž

Õpetaja	Haridustase	Tööstaaž
Õpetaja 1	Magister	6–10 aastat
Õpetaja 2	Magister	6–10 aastat
Õpetaja 3	Magister	6–10 aastat
Õpetaja 4	Rakenduslik kõrgharidus	6–10 aastat
Õpetaja 5	Rakenduslik kõrgharidus	11–15 aastat
Õpetaja 6	Bakalaureus	11–15 aastat
Õpetaja 7	Bakalaureus	11–15 aastat
Õpetaja 8	Bakalaureus	11–15 aastat
Õpetaja 9	Bakalaureus	üle 20 aasta
Õpetaja 10	Bakalaureus	üle 20 aasta

Abimaterjali koostamise protseduur

Käesolev peatükk kirjeldab “Abimaterjal talviseks õuesõppeks 5-7-aastaste laste tervikliku arengu toetamiseks” koostamise protsessi, mis lähtub ADDIE mudeli viiest etapist: analüüs, kavandamine, väljatöötamine, kasutamine ja hindamine (Põldoja, 2016).

1. Analüüsi etapp (september 2023 - märts 2024)

Abimaterjali loomise esimeses etapis töötati läbi ja analüüsiti põhjalikult varasemaid teadusuuringuid ja teoreetilisi käsitlusi õuesõppes (Brügge & Szczepanski, 2008), laste terviklikust arengust (Berg *et al.*, 2020; Ugaste, 2023) ja talviste õppetegevuste võimalustest. Eriti keskenduti lapse tervise hoidmisele ja liikumisvajaduse rahuldamisele, loovuse toetamisele ning mängulisele õppimisele talvise õuekeskkonnas (Prins *et al.*, 2022; Khan *et al.*, 2021). Lisaks analüüsiti varasemaid meetoodilisi soovitusi ja praktikaid (Eisen, 2021), mis toetavad laste aktiivset osalust ning arvestavad vanuserühmale sobiva õppetegevuse ülesehitust (Koolieelse lasteasutuse..., 2008). Analüüsist ilmnes vajadus spetsiaalselt talviseks õuesõppeks mõeldud abimaterjali järele 5-7-aastastele lastele (Kolberg, 2019; Tuuling *et al.*, 2015). Analüüsi tulemusel kujunes välja abimaterjali kontseptsioon, mille keskmes on looduslähedases õpikeskkonnas loovust ja liikumist toetavad tegevused. Materjal on suunatud eakohaste teadmiste ja praktiliste oskuste omandamisele. Lisaks sellele kogusid töö autorid oma rühma laste arvamusi ja soove selle kohta, milliseid teemasid ja tegevusi nad talviseks õuesõppes näha sooviksid. Lapsed avaldasid soovi, et materjal sisaldaks palju mängu ja jutustusi ning kus oleks palju liikumist. Samuti väljendasid lapsed soovi digitehnoloogia kasutamise võimaluste järele õuesõppes.

2. Kavandamise etapp (aprill 2024 - oktoober 2024)

Kavandamise etapis töötati välja abimaterjali (Lisa 1) struktuur ja sisu, lähtudes eelnevas analüüsis saadud tulemustest. Loodi viis tegevuskonspekti, mis on spetsiaalselt suunatud talvise õuesõppe läbiviimiseks 5-7-aastaste lastega. Tegevuskavad võimaldavad õpetajal valida sobivaid tegevusi vastavalt laste vajadustele ja ilmastikutingimustele. Materjali struktuur põhineb loodussõbralikkusel ning jätkusuutliku mõtteviisi ja loodushoiu väärtustamisel. Iga tegevuskava sisaldab temaatilist lugu, liikumist, mängulisi ülesandeid ja katseid, mis toetavad laste loovust, teadmiste omandamist ning koostööd. Tegevused pakuvad praktilisi ja mitmekesiseid võimalusi talvises looduskeskkonnas tegutsemiseks, arendades samal ajal laste meeskonnatööd ja sotsiaalseid oskusi. Abimaterjali koostamisel arvestati koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) põhimõtteid, mistõttu on tegevused lõimitud erinevate õppevaldkondadega (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, kunst, muusika ja liikumine). Eesmärgiks on pakkuda lastele liikumisrõõmu, uusi teadmisi ja avastuslikke kogemusi värskes õhus. Tänapäeva õppeprotsessis on oluline toetada ka digipädevusi (Koolieelse lasteasutuse..., 2008; Kutsestandard, Õpetaja..., 2024). Üks tegevuskava pakub võimalusi nutiseadmete kasutamiseks laste aktiivse tegutsemise ja avastamise rikastamiseks. Digivahendid on mõeldud toetama loodusvaatlust ja teadmiste süvendamist, mitte asendama vahetut kogemust looduses (Nevski, 2017).

3. Väljatöötamise etapp (november 2024 - detsember 2024)

Väljatöötamise etapis valmisid konkreetset abimaterjalid, sealhulgas viie tegevuskava detailne sisu, vajalikud abimaterjalid õpetajatele (nt juhised, ohutusnõuded talviseks õuesõppeks). Õuesõppes on õpetaja roll väga oluline. Ta on juhendaja, kaaslane ja suunaja laste avastusteel (Bjorgen & Svendsen, 2015). Õpetaja osalemine ja eeskuju on laste jaoks tähtis motivaator ning aitab arendada iseseisvat mõtlemist ja positiivseid hoiakuid (Timoštšuk, 2017). Seetõttu sisaldab loodud abimaterjal õpetajale suunatud juhiseid ja soovitusi, et toetada teadlikku ja lapsest lähtuvat õuesõppe korraldamist.

Selles etapis koostati ka küsimustik (Lisa 2), mis oli mõeldud õpetajatele abimaterjali hindamiseks kasutamise etapis. Tegevuskavad esitati õpetajatele kasutamiseks.

4. Kasutamise etapp (jaanuar 2025 - veebruar 2025)

Kasutamise etapis rakendasid õpetajad abimaterjalis toodud viit tegevuskava oma rühmades (lapsed vanuses 5-7 aastat) talvise õuesõppe tegevustes. Õpetajad viisid läbi kõik abimaterjalis kirjeldatud tegevused. Selle protsessi käigus paluti õpetajatel olla uurijate rollis,

teha tähelepanekuid ja märkusi tegevuste kulgemise, laste osaluse ja arusaadavuse kohta talvises õueskeskkonnas. Paluti jälgida, kuidas koostöö- ja suhtlusoskusi arendavad tegevused tagavad kaasahaaravaid eduelamusi talvistes õuetegevustes ning soodustavad loovust (näiteks lume ja jääga eksperimenteerimine).

5. Hindamise etapp (jaanuar 2025 - mai 2025)

Hindamise etapp oli suunatud abimaterjali tõhususe ja sobivuse kindlakstegemisele talvise õuesõppe kontekstis. Selles etapis täitsid 10 õpetajat neljast erinevast lasteaiast saadud küsimustikku (Lisa 2), jagades oma soovitusi ja tähelepanekuid abimaterjali kasutamise kohta. Küsitlus saadeti õpetajatele koos tegevuskavadega. Küsitluse eesmärk oli koguda tagasisidet ja ettepanekuid abimaterjali täiendamiseks ning hinnata tegevuste sobivust sihtrühmale talvises õueskeskkonnas, nende arusaadavust ja kaasahaaravust talvistes tingimustes. Küsimustikud koostati iga tegevuskava kohta eraldi ning sisaldasid ka kokkuvõtvaid küsimusi, mis puudutasid üldist rahulolu materjaliga, soovitusi paranduste tegemiseks ja hinnangut sellele, kuidas materjal toetab õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete rakendumist talvise õuesõppe kontekstis. Lisaks õpetajate tagasisidele koguti ka laste arvamusi tegevuste lõppedes. Õpetajad dokumenteerisid laste muljeid vaatluse ja suunatud vestluste abil.

Andmete kogumine

Käesolevas uuringus kasutati andmekogumismeetodina uurijate koostatud küsimustikku (Lisa 2). Küsimustik koostati õppematerjali parendamiseks tagasiside saamiseks. Küsimustiku koostamisel lähtuti uurimisküsimustest ja õppematerjalile seatud kriteeriumitest.

Informatsiooni koguti vastajate kogemustele tugineva hinnangu ja arvamuse kohta. Küsimustik koostati elektroonses keskkonnas *Google Form*. Läbiviidud küsimustik koosnes avatud ja suletud küsimusest. Küsimustikus kasutati Likerti tüüpi skaalat, millega saab mõõta hoiakuid ja nende tugevust (Õunapuu, 2014). Tegemist on 5-pallilise skaalaga, kus 1- üldse mitte, 2- pigem ei, 3- nii ja naa, 4- pigem jah, 5- täiesti nõus. Küsimustiku eesmärk oli koguda tagasisidet ja ettepanekuid abimaterjali täiendamiseks ning hinnata tegevuste sobivust sihtrühmale, nende arusaadavust ja kaasahaaravust. Laste tagasiside koguti õpetajate poolt suuliste refleksioonide kaudu kohe pärast iga tegevuse lõppu. Refleksioonid dokumenteeriti kirjalikult ning lisati hiljem küsimustikule vastustena. Selline tagasiside on oluline abimaterjali arendamisel, kuna pakub väärtuslikku teavet selle kohta, kuidas materjal kõnetab just lapsi kui peamist sihtrühma.

Küsimustik koosnes seitsmest osast (I-VII). Esimese osa taustaküsimuste eesmärk oli koguda teavet õpetajate haridustaseme ja tööstaazi kohta, et mõista vastajate üldist tausta. Osad II–VI keskendusid abimaterjalis sisalduvatele viiele tegevuskavale, hinnates nende sobivust sihtrühmale, arusaadavust ning laste kaasatust. Nendes osades esitatud küsimused olid nii suletud (kasutades Likerti tüüpi skaalat) kui ka avatud, võimaldades vastajatel anda täiendavaid selgitusi ja ettepanekuid abimaterjali täiustamisel (Õunapuu, 2014). Küsimustiku VII osas esitati õpetajatele avatud küsimused, mille kaudu nad said esitada ettepanekuid iga tegevuskava täiustamiseks ning jagada oma üldisi arvamusi ja kommentaare abimaterjali kohta. Tegemist oli kokkuvõtivate küsimustega, mis võimaldasid anda tervikliku hinnangu abimaterjali sisule ja ülesehitusele. Töö koostamisel tagati osalejate anonüümsus ning järgiti teadustöö eetilisi põhimõtteid, pöörates tähelepanu osalejate privaatsusele, anonüümsusele ja konfidentsiaalsusele. Kõiki uuritavaid teavitati uuringu käigust ning rõhutati, et osalemine on vabatahtlik (teadustöö eetika, *s.a.*). Küsitlus läbi ajavahemikus 06.01.2025–28.02.2025.

Andmeanalüüs

Saadud andmete analüüsimisel kasutati nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uurimisviisi. Kvalitatiivne andmeanalüüs keskendus laste ja õpetajate vabas vormis kommentaaride ning soovitude sisulisele mõtestamisele. Kogutud andmeid analüüsiti uurimisküsimuste kaupa kus kasutati induktiivset sisuanalüüsi. Töö käigus viisid uurijad sõltumatult läbi esmase andmete kodeerimise, seejärel võrdlesid saadud tulemusi ning otsustasid ühiselt, millised koodid ja kategooriad on sobivaimad (Kalmus *et al.*, 2015), et tagada tulemuste usaldusväarsus. Analüüs keskendus õpetajate ning laste arvamuste tähenduslikule tõlgendamisele. Analüüsi eesmärk oli tuvastada abimaterjali tugevused, tähenduslikkus laste jaoks ning tuua esile soovitud edasiseks arendustöök. Kvalitatiivseid andmeid analüüsiti käsitsi, kuna andmemaht oli mõõdukas ning avatud küsimuste maht ei olnud suur, mis võimaldas teha süvitsi sisuanalüüsi. Analüüsis keskenduti õpetajate ja laste arvamuste tähenduslikule tõlgendamisele.

Kvantitatiivne andmeanalüüs hõlmas õpetajate hinnanguid abimaterjali kohta struktureeritud küsimustiku alusel. Hinnangute keskmiste väärtuste tabelid arvutati *Microsoft Exceli* - ja kokkuvõtted koondati *Microsoft Wordi* abil. Töös on esitatud hinnangute keskmised ja standardhälve.

Tulemused ja arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk oli luua talvise õuesõppe läbiviimiseks abimaterjal, mis toetab 5-7 aastaste laste terviklikku arengut, ning hinnata selle sobivust ja kasutatavust lasteaiaõpetajate ja laste tagasiside põhjal. Töö põhines arendusuuringul, mille käigus viisid õpetajad loodud tegevused läbi. Töö autorid kogusid tagasisidet nii õpetajatelt kui lastelt.

Uurimuse tulemused koos vastava aruteluga on grupeeritud iga uurimisküsimuse alusel. Andmete selgitamiseks kasutatakse kokkuvõtlikke tabeleid ning küsimustikust pärit tsitaate nii õpetajatelt kui lastelt. Õpetajate identiteedi kaitseks on iga tsitaadi autorile pandud lihtne kood: Õ1, Õ2, Õ3 jne.

Uurimisküsimus: Milline on laste arvamus abimaterjalis pakutud talviste õuesõppetegevuste kohta?

Järgnevalt on toodud laste tagasiside abimaterjalis pakutud talviste õuesõppe tegevuste kaupa. Tegevuse “Orava talvevarude jaht” järel jagasid lapsed vahetuid ja entusiastlikke muljeid, mis viitavad tugevale emotsionaalsele ja kognitiivsele seotusele. Väljendid nagu *“Ma olin nagu päris orav!”*, *“Me aitasime oraval ellu jääda!”*, *“Orav oli hästi käbid ära peitnud”*, osutavad rollimängulise empaatia kujunemisele ning tegevuse tähenduslikkusele. Samuti toodi esile praktilise tegevuse ja liikumise koosmõju: *“Meeldis lõbus jooksmine”*, *“Me jagasime ülesanded ära ja mõõtmise oli lahe”*, *“Meeldis käbide otsimine lume alt”*, *“Meeldis oravat aidata”*. Need vastused viitavad sellele, et tegevus toetas laste kehalist aktiivsust, meeskonnatöö oskust ja matemaatilisi mõisteid läbi mängu (Palm, 2017).

“Suurpuhastus metsas” tegevuse järel olid laste kommentaarid keskkonnateadlikkust peegeldavad: *“See kilekott pole looma toit!”*, *“Loomad surevad metsas ära, kui nad kommipaberit söövad”*, *“Kui kõik prügi maha viskavad, ei saa loomad enam elada”*. Selline tagasiside viitab sellele, et sorteerimismäng ja lugu aitasid lastel teadvustada keskkonnaprobleeme, arendades empaatiat looduse ja teiste elusolendite vastu. Seda kinnitab ka Tuuling (2017), kelle järgi loovad õuesõppe tegevused tugeva aluse jätkusuutliku mõtteviisi arenguks juba varases eas.

“Talvine ohutus” tegevuses väljendasid lapsed oma arusaamist ohtudest ja ohutust käitumisest: *“Kui on libe, tuleb rahulikult kõndida”*. Katsetamine jää- ja lumetükkidega ning nende viskamine vastu metallpanni tekitas emotsioone ja tugevdas turvateadlikkust: *“Pann tegi nii kõva kolksu, ei tahaks vastu pead saada”*, *“Meeldis katseid läbi teha, jää ja lumi tegid häält”*. Need vastused näitavad, et tegevus toetas kehalist aktiivsust, kriitilist mõtlemist

ning aitas läbi praktiliste tegevuste kujundada laste arusaama turvalisest käitumisest talvistes tingimustes.

“Tähemetsa tähed“ tegevuses väljendasid lapsed loovust ja elevust liikumise ja tähtede õppimise ühendamisel. Refleksioonidest *“Meeldis O moodi keerutada“*, *“Meeldis värvivedelikuga katta tähed“*, *“Tantsisime laulule kaasa ja tegime tähti lumest“*, selgus, et tähtedega seotud liikumisülesanded löid tähendusrikka seose kehalise aktiivsuse ja keeleõppe vahel. Tähtede moodustamise ülesanne aitas tugevdada koostööd – *“Me tegime koos sõbraga tähe“*, rõõmustasid mõned lapsed. Lapsed ütlesid veel: *“Tähestikulaulu järgi liikumine oli lõbus ja meeldis“*. Need vastused peegeldavad tähenduslikku seotust õppetegevuse ja mängulise kogemuse vahel ning kinnitavad, et tähestiku õppimine sai tänu liikumisele, loole ja kunstitegevusele lastele eakohaselt ja huvitavalt vahendatud (Tuuling, 2017; Nugin, 2017).

“Metsloomade avastusretk“ tegevuse puhul väljendasid lapsed rõõmu liikumisest ja loovast eneseväljendusest: *“Ma hüppasin nagu jänes!“*, *“Ma olin rebane ja pugasin puude vahele“*, *“Ehitasime karule koopa!“*, *“Mulle meeldis olla juht hunt“*. Tegevus lõi lastele võimaluse erinevates loomarollides tegutsemiseks, mis toetas empaatia arengut ning teadmisi metsloomade eluolust. Mitmed lapsed nimetasid oma lemmiktegevusteks hunti ja põtra ning rõõmu pakkus just ühistegevus ja rühmatöö: *“Meeldis hundina takistusi ületada ja karule koobast ehitada.“* Samas tõi üks laps esile, et *“karukoopa ehitamine oli raske“*, mis näitab, et tegevus pakkus ka pingutust ja eneseületamise kogemust, mida võib pidada õppeprotsessi loomulikuks osaks. Laste füüsiline aktiivsus ühildus mängulise ja hariva sisuga, tugevdades loodusteemalisi teadmisi, koostööoskusi ning kujutlusvõimet (Ugaste, 2017). Lisaks aitas QR-koodide abil loomahäälte kuulamine tekitada tähenduslikku seost kaasaegsete tehnoloogiliste vahendite ja looduse tundmaõppimise vahel.

Kuivõrd toetab loodud abimaterjal laste terviklikku arengut lasteaiaõpetajate hinnangul?

Kõigepealt uuriti õpetajatelt tagasisidet abimaterjalile kui tervikule. Küsimusele “Kas abimaterjal toetas laste terviklikku arengut?” vastates hindasid kõik 10 õpetajat abimaterjali maksimaalse hinnanguga (5 – täiesti nõus). Seega pidasid kõik vastanud loodud abimaterjali laste terviklikku arengut toetavaks. Lisaks paluti õpetajatel hinnata kõiki tegevuskavasid eraldi arenguvaldkonna vaatenurgast. Kõige kõrgemad hinnangud said tegevused mängulisuse, praktilisuse ja koostöö arendamise osas (vt tabel 2).

Tabel 2. Õpetajate hinnangud tegevuskonspetidele (N=10)

Hinnatav aspekt	Orava talvevarude jaht	Suurpuhastus metsas	Talvine ohutus	Tähe-metsa tähed	Metsloomade retk	Kokku*
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Tegevuskonspetis olev lugu meeldis lastele	4,9 (0,3)	4,8 (0,4)	4,8 (0,4)	5,0 (0,0)	4,9 (0,3)	4,88 (0,07)
Tegevus toetas laste arutelu	4,7 (0,46)	4,9 (0,3)	4,8 (0,4)	4,9 (0,3)	4,8 (0,4)	4,82 (0,07)
Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega	4,8 (0,4)	4,9 (0,3)	4,8 (0,4)	4,9 (0,3)	4,9 (0,3)	4,86 (0,05)
Tegevuses olnud mäng oli kaasahaarav	5,0 (0,0)	4,9 (0,3)	4,9 (0,3)	5,0 (0,0)	4,9 (0,3)	4,94 (0,05)
Koostööoskuste arendamine	4,9 (0,3)	4,8 (0,4)	4,8 (0,4)	4,9 (0,3)	4,9 (0,3)	4,86 (0,05)
Suhtlemisoskuste või loovuse arendamine	4,8 (0,4)	4,7 (0,46)	4,8 (0,4)	4,9 (0,3)	4,9 (0,3)	4,82 (0,07)
Keskonna-teadlikkuse või ohutusteadlikkuse arendamine	4,7 (0,46)	5,0 (0,0)	4,9 (0,3)	-	4,8 (0,4)	*4,85 (0,11)

Märkus: M = keskmine; SD = standardhälve

Keskmine arvatatud ainult nende tegevuste põhjal, kus küsimus esitati

*kõikide tegevuskavade hinnangute keskmine

Õpetajad nõustusid, et tegevused olid lõimitud erinevate õppevaldkondadega. See hinnang peegeldub ka kõrgetes keskmistes hinnetes õpetajate küsimustikus – keskmine hinne valdkondade lõimingule 4,86 ja tegevuste kaasahaaravusele oli 4.94 (tabel 2). Näiteks kirjutasid õpetajad *“Tegevused olid mitmekesised, liikumapanekud ja koostööpõhised”* (Õ3). *“Tegevused olid läbimõeldud kõikidele arenguvaldkondadele – liikumine, loodus, keelekasutus, koostöö, loovus”* (Õ4). *“Kõik tegevused olid seotud erinevate õppevaldkondadega ja hästi planeeritud”* (Õ10).

Tulemused kinnitavad, et õpetajad pidasid loodud tegevusi tasakaalustatult eri arengusuundi toetavaks. Järgnevalt tuuakse välja konkreetsemad näited eri valdkondade kohta.

Keele- ja kognitiivne areng oli esindatud kõikides tegevustes, sest sissejuhatuses kasutati autorite omaloodud lugusid. Arutelud olid tegevuste oluline osa (hinnanguks saadi 4,82), pakkudes õpetajatele võimaluse mõista laste teadmisi ja arusaamu ning samas võimaldades lastel oma arvamust väljendada ja põhjendada. Seda rõhutavad ka Salumaa ja Talvik (2003), kelle järgi arutelud toetavad lapse keelelist ja mõttelist arengut. *“Lugu tegevuse alguses lõi kohe fantaasia tööle ja aitas lastel paremini teemasse süveneda”* (Õ9). *“Õppisime läbi jutu ja liikumise, see aitas sõnu paremini kinnistada”* (Õ10). Tähestiku õppimist ja sõnavara laiendamist käsitleti mänguliselt ja liikumise kaudu tegevuses *“Tähemetsa tähed”*. *“Meeldis, et lapsed said liikumisega tähti õppida”* (Õ8).

Sotsiaal-emotsionaalset arengut toetasid rühmatöökõsobivad tegevused nagu *“Metsloomade avastusretk”* ja *“Orava talvevarude jaht”*, kus rõhk oli koostööl, vastutuse jagamisel ja üksteise abistamisel. *“Lapsed pidid tegema koostööd, otsustama koos ja arvestama üksteisega”* (Õ6). *“Tegevused toetasid suhtlemist ja sotsiaalseid oskusi, eriti grupitöös”* (Õ1). Laste sotsiaal-emotsionaalsed oskused on ülimalt olulised nende heaolu, õnne ning pideva arengu ja õppimise tagamiseks, samal ajal olles seotud ka teiste õpivaldkondade arenguga. Seda on näidanud OECD (2020) uuring, kus laste sotsiaal-emotsionaalne areng on aluseks erinevate oskuste kujunemisel. Kokkuvõtva hinnanguks saadi 4,82 (tabel 2).

Kestliku arengu teemade käsitlemine juba koolieelses eas on oluline, kuna see võib luua aluse elukestvatele kestlikkuse õppimisele (Bahtić & Višnjić Jevtić, 2020), sellest lähtuvalt oli ka keskkonnateadlikkuse arendamine keskne osa tegevuses *“Suurpuhastus metsas”*. Õpetajad tõid välja: *“Tegevus toetas keskkonnahoiu ja jäätmete sorteerimise oskusi”* (Õ1), *“Lapsed said teada, et prügi ei kuulu metsa ja miks prügi sorteerimine on oluline”* (Õ5).

Kehalise arengu aspekt oli kõikides tegevustes olemas – jooksmine, hüppamine, roomamine, viskamine, ehitamine ja tasakaaluharjutused. *“Liikumine oli igas tegevuses sees – see aitas kaasa ka keskendumisele ja mõistmisele”* (Õ6). Samuti oli rõhk ohutuse mõistmisel, näiteks tegevuses *“Talvine ohutus”* õpiti seoseid libeduse, jää ja käitumise vahel. Varasemad uuringud on näidanud, et õpetajad tunnevad end loodusõpetuse ja kehalise kasvatusel lõimimisel sageli ebakindlalt (Skarstein & Ugelstad, 2020). Käesolev abimaterjal toetas õpetajaid nende valdkondade teadlikumal ja enesekindlamal rakendamisel.

Tegevused võimaldasid loovust ja andsid lastele võimaluse katsetada oma ideid. Näiteks “Tähemetsa tähed” ja “Metsloomade avastusretk” pakkusid loova eneseväljenduse võimalusi. “*Lapsed olid loovad ja kaasatud, nad ei tahtnud tegevust lõpetada*” (Õ2).

Kokkuvõtlikult võib öelda, et õpetajate hinnangud näitasid, et loodud abimaterjal oli arendav, kaasahaarav ja eakohane. Samas ilmnisid tegevuste rakendamise käigus mõned detailid, mille täpsustamine või täiustamine võiks toetada veelgi paremat mõistmist ja õpetaja tööd.

Uurimisküsimus: Milliseid muudatusi peaks loodud abimaterjalis tegema vastavalt õpetajate ja laste tagasisidele?

Muutuste sisseviimisel lähtuti tegevusi läbi viinud õpetajate ja laste tagasisidest ning uurijate enda tähelepanekutest. Tulemuste põhjal võib järeldada, et loodud abimaterjal oli õpetajate hinnangul hästi struktureeritud ja sihtrühmale sobiv. Enamik õpetajaid ei soovinud teha olulisi muudatusi. Siiski esitati üksikuid konkreetseid ettepanekuid, mis aitavad täiendada tegevuskavade sisu ja suurendada nende selgust. Tegevuskavade sisulised täpsustused ja soovitusid on kokku võetud alljärgnevas tabelis (tabel 3).

Tabel 3. Õpetajate soovitusid ja muudatused tegevuskavades

Tegevuskava	Soovitused	Muudatus tegevuskavades
Orava talvevarude jaht	Teha täpsustused mõõtmisülesande selgitamisel.	Lisati aruteluküsimusi mõõtmise vajalikkuse mõtestamiseks, nt: “Kus oli lumi kõige paksem? Miks see võib nii olla?”
Suurpuhastus metsas	Prügi sorteerimise juhiseid võiks täpsustada.	Täpsustati sorteerimisülesande juhiseid. Lisati võimalus arutleda prügi mõjust loomadele.
Talvine ohutus	Anda lastele ka võimalus küsimusi küsida (mängus “Talvine ohutus”).	Lisati soovitus mängus “Talvine ohutus” lastel küsimusi esitada.
Tähemetsa tähed	Sooviti loovuse arendamiseks rohkem valikuvõimalusi.	Lisati variatiivseid ülesandeid tähtede loomiseks loodusmaterjalidest.
Metsloomade avastusretk	Õpetajad ei soovinud muudatusi, kuid autorid nägid ise lihtsustamise võimalust.	Lisati soovitus teha tegevus ilma platsi eelneva ettevalmistuseta, kasutades järjestikuseid õpetaja juhendatud ülesandeid looduskeskkonnas koos kaartidega.

Nii laste kui õpetajate kommentaarides peegeldus, et tegevused olid mängulised, liikuvad ja loovad. See ühtib varasemate uuringutega, mille kohaselt eakohane ja mitmekülgne õppetegevus peaks arvestama laste arenguvajadustega ning võimaldama neile aktiivset osalust ja eneseväljendust (Kiviranta *et al.*, 2024; Tuuling, 2017). Abimaterjali edasiarendamisel oli selgeks prioriteediks säilitada senine struktuur (kõik õpetajad kiitsid), kuid täpsustada ja toetada õpetajat pedagoogiliselt mitmekülgse ja eesmärgipärase rakendamise suunas. Ehkki

muudatusi oli vähe, võib neid pidada sisuliselt olulisteks, kuna need suurendavad õpetajate kindlustunnet tegevuste läbiviimisel ning toetavad paremini laste mõtestatud osalust ja õpiväljundeid. See näitab, et arendusuuringus saadud tagasiside on väärtuslik ressurss õppematerjalide kvaliteedi tõstmiseks (Niglas, 2011).

Käesoleva bakalaureusetöö raames koostatud abimaterjali hindasid õpetajad kõrgelt ning nende hinnangu põhjal on antud materjal sobilik talvise õuesõppe läbiviimiseks. Töö eesmärk saavutati ning kõik esitatud uurimisküsimused vastused.

Töö piirangud ja praktiline väärtus

Töö piirangutena võib välja tuua väheste soovitude ja muudatusettepanekute esitamise õpetajate poolt. Samuti on üheks kitsaskohaks vastajate lühikesed vastused, mis tulenesid andmekogumiseks kasutatud küsimustiku vormist. Sisukamad vastused oleksid tõenäoliselt saadud õpetajatega läbi viidud intervjuude käigus, kuna selline andmekogumismeetod võimaldab esitada täiendavaid küsimusi, mis aitavad sügavuti mõista uuritavat teemat. Järgnevastes uurimustes saab koostada sarnaseid abimaterjale, uurides eelnevalt õpetajatelt, milliste konkreetsete teemade käsitlemiseks nad abimaterjali vajaksid. Samuti saab tulevikus pöörata suuremat tähelepanu laste tagasisidele ja arvamustele, kaasates neid abimaterjalide koostamise protsessi. Töö autoritele teadaolevalt ei ole varasemalt bakalaureusetöö raames koostatud laste terviklikku arengut toetavat abimaterjali talvise õuesõppe läbiviimiseks, mida lasteaiaõpetajad saaksid oma töös kasutada. Loodud abimaterjali saavad oma töös rakendada kõik lasteaiaõpetajad üle Eesti. Töö ühendab traditsioonilise pedagoogika kaasaegsete õppemeetoditega, sealhulgas õuesõppe ja digitehnoloogia, pakkudes õpetajatele mitmekülgseid võimalusi laste kaasamiseks ja õpimotivatsiooni tõstmiseks. Töö üheks väärtuseks on kindlasti ka abimaterjalide kohandatavus noorematele lastele, võimaldades õpetajatel tegevusi vastavalt laste arengutasemele läbi viia. See suurendab materjali paindlikkust ja kasutusvõimalusi erinevates vanuserühmades, toetades laste sujuvat õppeteed varasest east alates.

Tänuõnad

Töö autorid soovivad tänada kõiki lasteaiaõpetajaid, kes andsid oma panuse bakalaureusetöö valmimisse. Eriti soovivad töö autorid tänada Aigi Kikkast, kes aitas kaasa töö koostamisele

suurepärase juhendamise. Lisaks tänavad autorid ka oma lähedasi, kes olid kogu protsessi vältel väga suureks toeks.

Autorsuse kinnitus

Mõlemad töö autorid panustasid töö valmimisse võrdselt, jagades ülesanded omavahel ja tegutsedes koostöös kogu protsessi vältel. Kinnitame, et oleme koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Gerli Laan,

Helle Soodla

/allkirjastatud digitaalselt/

16.05.2025

Kasutatud kirjandus

- Bahtić, K., & Višnjić Jevtić, A. (2020). Young Children's Conceptions of Sustainability in Croatia. *International Journal of Early Childhood*, 52(2), 195–211.
<https://doi.org/10.1007/s13158-020-00266-4>
- Bartnæs, P., & Myrstad, A. (2022) «Knowing-with-snow in an outdoor kindergarten» *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 6(1), 76–91.
<http://dx.doi.org/10.23865/jased.v6.3012>
- Berg, S., Bradford, B., Barrett, J., Robinson, D. B., Camara, F., & Perry, T. (2020). Meaning-making of student experiences during outdoor exploration time. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 21(2), 172–183.
<https://doi.org/10.1080/14729679.2020.1769694>
- Bjorgen, K., & Svendsen, B. (2015). Kindergarten practitioners experience of promoting childrens involvement in and enjoyment of physically active play: Does the contagion of physical energy affect physically active play? *Contemporary Issues In Early Childhood*, 16(3), lk 257 – 271. <https://doi.org/10.1177/1463949115600025>
- Braun, T., & Dierkes, P. (2017). Connecting students to nature – how intensity of nature experience and student age influence the success of outdoor education programs. *Environmental Education Research*, 23(7), 937–949.
<https://doi.org/10.1080/13504622.2016.1214866>
- Brügge, B. & Szczepanski, A. (2008). Pedagoogika ja juhtimine. Brügge, B., Glantz, M., & Sandell, K. (Toim), Õuesõpe (lk 27– 51). Tallinn: Ilo
- Copeland, K., Kendeigh, C., Saelens, B., Kalkwarf, H., & Sherman, N. (2012). Physical activity in child-care centers: do teachers hold the key to the playground? *Health education research*, 27(1), 81-100.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC3258280/>
- Donison, L., & Halsall, T. (2023). 'I'd rather learn outside because nature can teach you so many more things than being inside': Outdoor learning experiences of young children and educators. *Journal of Childhood, Education & Society*, 4(3), 373–390.
<https://www.j-ces.com/index.php/jces/article/view/281/134>
- Eisen, F. (1989). *Valik Johannes Käisi töid*. Tallinn: Kirjastus Valgus.
- Eisen, M. (2021). *Õpetajate hinnang õuesõppe kasutamise võimalustele igapäevases õppe- ja kasvatustöös Tallinna lasteaegade näitel* [Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, Narva Kõledž]. DSpace. <https://dspace.ut.ee/items/343ff848-acb3-461f-9eb5-9ecf373b76e3>
- Fenwick, T., & Landri, P. (2015). *Materialities, textures and pedagogies*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315795249>
- Frost, J. L., & Sutterby, J. A. (2017). Outdoor play is essential to whole child development. *YC Young Children*, 72(3), 82-85. <https://www.jstor.org/stable/90013690>
- Haav, A., Lõhmus L., Oja L. (2019). *Lasteaia keskkonnatingimuste ja õppe-kasvatustegevuse mõju laste kehalisele arengule kooliks ettevalmistavas rühmas*. Uuringu aruanne. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.

- Hatcher, B., & Squibb, B. (2011). Going Outside in Winter: A Qualitative Study of Preschool Dressing routines. *Early Childhood Education Journal*, (38), 336-347.
https://www.researchgate.net/publication/226183392_Going_Outside_in_Winter_A_Qualitative_Study_of_Preschool_Dressing_Routines
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*.
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalüüs>
- Kemple, K. M., Oh, J., Kenney, E., & Smith-Bonahue, T. (2016). The power of outdoor play and play in natural environments. *Childhood Education*, 92(6), 446–454.
<https://doi.org/10.1080/00094056.2016.1251793>
- Khan, M., Bell, S., & Wood, J. (2021). *Place, pedagogy and play: Participation, design and research with children*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Kibal, M. (2014). *Õppematerjal keele ja kõne õpetamiseks 2-3-aastaste lastele õuesõppe tegevuste abil* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. Dspace.
<https://dspace.ut.ee/items/a945ade0-806a-4f0c-b854-42e5ff001aa6>
- Kiewra, C., and E. Veselack. 2016. “Playing with Nature: Supporting Preschoolers’ Creativity in Natural Outdoor Classrooms.” *The International Journal of Early Childhood Environmental Education* 4 (1): 70–95. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1120194>
- Kikas, E. (Toim). (2008). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas*. Tartu: TÜ Kirjastus
- Kiviranta, L., Lindfors, E., Rönkkö, M. L., & Luukka, E. (2024). Outdoor learning in early childhood education: exploring benefits and challenges. *Educational Research*, 66(1), 102–119. <https://doi.org/10.1080/00131881.2023.2285762>
- Kolberg, K. (2019). *Õuesõppe rakendamine talvel Eesti lasteaegade näitel* [Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. <https://core.ac.uk/download/pdf/224836586.pdf>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Elektrooniline riigiteataja. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>
- Kos, M., & Jerman, J. (2013). Provisions for outdoor play and learning in Slovene preschools. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 13(3), 189-205.
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14729679.2013.769888#d1e106>
- Kutsestandard, Õpetaja, tase 6*. (2024).
<https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/11334368>
- Kvalnes, Ø., & Hansen Sandseter, E. B. (2023). Risky play, then and now. In *Risky play. Critical cultural studies of childhood*. Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-25552-6_2
- Käis, J. (1996). *Kooliraamat*. Tartu: Ilmamaa.
- Käis, J. (2004). Kodumaaline kool. K. Ligi (Toim), *Kooli-raamat* (lk 121–241). Tartu: Ilmamaa.
- Käis, J. (2018). *Õpetuse alused ja teed*. Üldine didaktika. Tartu: Studium.
- McClintic, S., & Petty, K. (2015). Exploring early childhood teachers’ beliefs and practices about preschool outdoor play: A qualitative study. *Journal of early childhood teacher education*, 36(1), 24-43. <http://education.eng.macam.ac.il/article/4228>
- Malone, K., & Waite, S. (2016). *Student outcomes and natural schooling: Pathways from evidence to impact report*. Natural England Commissioned Reports, Number 215.

- Manni, A., Annerbäck, J., Löfgren, H., & Mårtensson, F. (2024). Encounters with ice and snow in preschool outdoor practices – and the becoming of (un)sustainability values. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 1–16.
<https://doi.org/10.1080/14729679.2024.2422412>
- McCurdy, L. E., Winterbottom, K. E., Mehta, S. S. & Roberts, J. R. (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health. *Current Problems In Pediatric And Adolescent Health Care*, 40(5), 102–117.
<https://doi.org/10.1016/j.cppeds.2010.02.003>
- Moser, T. & Martinsen, M. T. (2010). The Outdoor Environment in Norwegian Kindergartens as Pedagogical Space for Toddlers' Play, Learning and Development. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(4), 457–471.
<https://doi.org/10.1080/1350293X.2010.525931>
- Myrstad, A., Hackett, A., & Bartnæs, P. (2022). Lines in the snow; minor paths in the search for early childhood education for planetary wellbeing. *Global Studies of Childhood*, 12(4), 321–333. <https://doi.org/10.1177/2043610620983590>
- Nevski, E. (2017). Digivahendid lasteaias õppeprotsessis. K. Nugin, & T. Õun (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 169- 190). Tartu: AS Atlex.
- Niglas, K. (2004). *The combined use of qualitative and quantitative methods in educational research*. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Niglas, K. (2011). *Kombineeritud ning alternatiivsed uuringudisainid sotsiaalteaduslikus uurimistöös*. Tallinna Ülikool. Külastatud aadressil
<http://www.tlu.ee/~katrin/generalia/Generalia.pdf>
- Norazlan, S. A., & Said, I. (2022). Understanding children's preferences: developing ecological literacy in the village landscape. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*.
https://www.researchgate.net/publication/357814732_Understanding_children's_preferences_developing_ecological_literacy_in_the_village_landscape
- Nugin, K. (2017). Õpikeskkonna loomine lasteaias. Nugin, K & Õun, T. (Koost). (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 63–68). Tartu: Atlex.
- Nugin, K. (2013). *Üldõpetuse rakendamise lasteaias* (lk 11-38). Tartu: AS Atlex.
- OECD. (2020). *Early Learning and Child Well-being A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States*. OECD publishing. <https://doi.org/10.1787/3990407f-en>
- Palm, H. (2017). Liikumisõpetus. Nugin, K & Õun, T. (Koost). (2017). *Õppe ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 286–305). Tartu: Atlex.
- Prins, J., van der Wilt, F., van der Veen, C., & Hovinga, D. (2022). Nature play in early childhood education: A systematic review and meta ethnography of qualitative research. *Frontiers in Psychology*, 13, 1–15
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.995164>
- Põldoja, H. (2016). Digitaalsete õppematerjalide koostamine. Õppematerjalide koostamise protsess ja kvaliteet.

<https://oppematerjalid.wordpress.com/oppematerjalid/oppematerjalide-koostamise-protsess-ja-kvaliteet/>

- Ratinen, I., Sariavaara, E., & Kuukkanen, P. (2023). Finnish student teachers' ideas of outdoor learning. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 23(2), 146-157. <https://doi.org/10.1080/14729679.2021.1984962>
- Robertson, N., Morrissey, A.-M., & Moore, D. (2019). From boats to bushes: environmental elements supportive of children's sociodramatic play outdoors. *Children's Geographies*. https://www.researchgate.net/publication/333839842_From_boats_to_bushes_environmental_elements_supportive_of_childrens_sociodramatic_play_outdoors
- Salumaa, T., & Talvik, M. (2003). *Ajakohastatud õppemeetodid*. Mercelsons ja Ko OÜ
- Sarv, M. (2006). Õuesõppe pedagoogika teekond Eestis. Dahlgren, L. O., Szczepanski, A. (2006). *Õuesõppe pedagoogika. Raamatuharidus ja meeleline kogemus. Katse määratleda õuesõpet* (lk 5–7). Tallinn: AS Kirjastus Ilo.
- Sarv, M., & Vilbaste, K. (2009). Miks on hea üks päev nädalas õues õppida? K., Runnel (Toim), *Keskkond õpetab* (lk 8-17). Tartu: Ecoprint.
- Siht, M. (2021). *Õpperaja kasutamise koolieelses lasteasutuses: õpetajate arvamused ja ettepanekud* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <https://dspace.ut.ee/items/29755251-e222-4a1a-af4e-7ec8a7d32756>
- Sjöblom, P., & Svens, M. (2018). Learning in the Finnish outdoor classroom: Pupils' views. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(4), 301–314. <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1531042>
- Skarstein, T. H., & Ugelstad, I. B. (2020). Outdoors as an arena for science learning and physical education in kindergarten. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(6), 923-938. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2020.1836590>
- Szczepanski, A. (2012). Õuekeskkond – õpikeskkondade rohke võimas klassituba. L. O. Dahlgren, S. Sjölander, J. P. Strid, & A. Szczepanski (Toim), *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas – lähiümbrusest saab õpiõu* (lk 9–46). Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus.
- Taimalu, M., Uibu, K., & Leola, H. (2020). Principles and goals that determine the choice of Estonian language and mathematics learning materials as reported by pre-school and primary school teachers. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri. Estonian Journal of Education*, 8(2), 164–191. <https://doi.org/10.12697/eha.2020.8.2.07>
- Teadustöö eetika (s.a.)*. <https://eetika.ee/et/sisu/teadustoo-eetika>
- Timoštšuk, I. (2017). Looduskeskkonna tundmaõppimine. K. Nugin, & T. Õun (Toim), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 234- 247). Tartu: AS Atlex.
- Tuuling, L. (2017). Õuesõppe rakendamine lasteaias. K. Nugin, & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 115–151). Tartu: Atlex.
- Tuuling, L., Õun, T., & Ugaste, A. (2019). Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19(4), 358-370. <https://doi.org/10.1080/14729679.2018.1553722>

- Tuuling, L., Ugaste, A., & Õun, T. (2015). The use of outdoor learning from the perspective of preschool teachers and principals. *Tradition and Innovation in Education*, 29, 11-33.
https://www.researchgate.net/publication/285766295_The_use_of_outdoor_learning_from_the_perspective_of_preschool_teachers_and_principals
- Ugaste, A. (2023). Experiences of childhood play among different generations in Estonia. *In Frontiers in Education* (Vol. 8, p. 1098409). Frontiers Media SA.
<https://doi.org/10.3389/feduc.2023.1098409>
- Ugaste, A. (2017). Laps ja mäng. Nugin, K., & Õun, T. (Koost). (2017). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 201–210). Tartu: Atlex.
- Vaniko, A. (2020). *Õuesõpe ja selle rakendamise sõimerühmades Põlvamaa lasteaedade näitel* [bakalaureusetöö, Tartu Ülikool]. DSpace. <https://dspace.ut.ee/items/259eb17e-8db1-4cb5-87f1-82abe1439642>
- Wilson, R. (2008). *Nature and Young Children: Encouraging Creative Play and Learning in Natural Environments*. New York: Routledge Publishing.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes* E. Kärner (Toim). Tartu: Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1. Abimaterjal

Tegevuskonspekt “Orava talvevarude jaht”

Laste vanus: 5-7

Valdkonnad: mina ja keskkond, liikumine, matemaatika

Eesmärgid:

- Laps loendab käbisid.
- Laps mõõdab lume paksust kokkulepitud mõõtevahendiga.
- Laps osaleb aktiivselt mängus.

Vajalikud vahendid:

1. Loo jutustamiseks:

- Lugu „Orava talvevarude jaht“ (trükitud/lamineeritud või pähe õpitud).

2. Mõõtmisülesande jaoks:

- Oksad lume paksuse mõõtmiseks (piisavalt pikad ja tugevad).
- Pikem joonlaud või mõõdulint (vähemalt 30 cm joonlaud).
- Teip käe või mõõtmispiirkonna märgistamiseks (soovitavalt värviline).
- Kotike või anum käbide hoidmiseks.

3. Aktiivseks mänguks:

- Käbid (võib asendada pallikestega, kui looduslike käbisid pole saadaval).
- Võimlemisrõngas väljaku keskele.
- 2 korvi (võistkondade oravapesad).
- Tugev joon lume peale tõmbamiseks (stardijoon).

Tegevuse ettevalmistus:

Õpetaja ettevalmistused:

- Koguge kokku kõik vajalikud vahendid (vt vajalikud vahendid).
- Valmistage ette lugu ja harjutage selle jutustamist loomulikult ja lastele kaasahaaraval viisil.

Ala ettevalmistus:

- Paigutage võimlemisrõngas väljaku keskele.
- Valige mängude jaoks turvaline ja avar ala õues.
- Märkige valmis ala, kus lapsed saavad mõõta lume paksust ja peitke käbid mõõdetavatesse lumehunnikutesse.

- Täitke võimlemisrõngas käbidega.
- Valmistage ette kaks korvi, kuhu lapsed saavad kogutud käbid viia.
- Tõmmake lumele nähtavad stardijooned.

Tegevuskäik:

1. Loo jutustamine ja arutelu:

- Rääkige lastele lugu „Orava talvevarude jaht.“
- Pärast loo kuulamist arutlege:
 - Kuidas võiksime aidata oraval tema varusid üles leida?
 - Kuidas saame mõõta lume paksust ja miks see oluline on?
 - “Kus oli lumi kõige paksem? Miks see võib nii olla?”

Õpetaja räägib lastele loo “Orava talvevarude jaht” (autorite omalooming) Orav oli kuulus kogu metsas oma nutikuse ja osavuse poolest. Sügisel kogus ta usinasti käbisid ja peitis neid kõikjale metsa alla, et talvel oleks midagi süüa. Kuid nüüd, keset talve, oli lumevaip nii paks, et oravake ei suutnud enam leida oma peidetud aardeid. “Kuidas ma küll üles leian kõik need enda kogutud käbid, kui lumi on nii sügav?” mõtles orav murelikult ning otsustas minna oma sõbra Tommi juurde nõu küsima. Tommi oli tark ja osav jahimees, kes teadis täpselt, kuidas loodust jälgida. “Tommi, mul on probleem. Lumi on nii paks, et ma ei suuda oma käbisid üles leida. Kuidas ma tean, kui sügavale ma pean kaevama?” Tommi naeratas kavalalt: “Armsake, ma tean, kuidas me saame mõõta lume paksust! Võta oksad, joonlaud või mõõdulint ja vaata, kui sügav on lumi. Nii saad täpselt teada, kui sügavale peaks kaevama, et oma aarded üles leida.” Koos hakkasid nad mõõtma lume paksust ja leidsid, et mõnes kohas oli lumi palju paksem kui teises. Orav kirjutas kõik üles oma väikesesse märkmikku ja teadis nüüd täpselt, kus ja kui sügavale kaevata, et oma käbid kätte saada. Tänu Tommi nutikusele suutis orav talve üle elada ja oma talvevarusid leida. Nüüd on orav valmis ka teistele õpetama, kuidas mõõta lume paksust, et kõik saaksid oma talvevarusid leida ja talve nautida. Kas sina aitaksid Oravat tema talvevarude jahil ja õpiksid koos temaga, kuidas lume paksust mõõta?

2. Lume paksuse mõõtmine:

- Jagage lapsed kaheks grupiks.
- Selgitage mõõtmist:
 - Suruge oks läbi lume nii sügavale kui võimalik.
 - Märkige oksale lumepind teibiga (teip märgitakse sellele kohale, mis on lumest väljaulatuv osa).

- Mõõtkte oksa lumega kaetud osa joonlaua või mõõdulindiga.
- Kahe grupi mõõdetud tulemuste võrdlemine omavahel.
- Kaevake, et käbisid leida.
- Kui käbid on leitud, koguge need kotikesse ja kiitke lapsi.

Nüüd mängime aktiivset mängu “Oravate käbi-jooks” (autorite omalooming).

3. Aktiivne mäng “Oravate käbi-jooks”:

- Rivistage kaks võistkonda stardijoonte taha.
- Selgitage reegleid:
 - Lapsed jooksevad võistkondade kaupa keskel olevasse ringi, võtavad ühe käbi ja viivad selle oma korvi.
 - Järgmine laps alustab alles pärast käteplaksu.
- Kui kõik käbid on korvides, loendage, mitu käbi iga meeskond kogus, ja tehke lihtsaid arvutusi (liitmine, lahutamine).

Ala keskel on valmis sätitud võimlemisrõngas, kuhu lapsed kallavad oma leitud käbid.

Kaks võistkonda rivistatakse lumele tõmmatud joone taha. Mängu eesmärk on koguda väljaku keskelt nii palju käbisid kui võimalik ja tuua need oma oravapesasse (korvi). Iga meeskonna esimene liige jookseb keskel asuvasse ringi, võtab ühe käbi ja viib selle oma korvi. Seejärel annab käteplaksuga teate edasi järgmisele.

Mängu võidab meeskond, kes kogub kõige rohkem käbisid. Kui kõik käbid on kogutud, loendavad lapsed, mitu käbi kumbki meeskond kogus.

Arutelu:

- Kumb meeskond kogus rohkem käbisid?
- Kui palju käbisid on mõlemal meeskonnal kokku?
- Kui üks meeskond annab teisele meeskonnale 2 käbi, kui palju jääb tal alles?

5. Kokkuvõte:

- Küsige lastelt:
 - Mis tegevus neile kõige rohkem meeldis ja miks?
 - Kuidas nad tundsid end meeskonnatööd tehes?
- Lõpetage tegevus lõbusate orava venitustega:
 - Sirutage käed kõrgele, nagu ulatuksid kõrgeima oksani.
 - Raputage käsi ja laske need aeglaselt lõdvaks.
 - Liikuge vabalt nagu oravad metsas.

Soovitused:

- Ole toeks lastele, kellel võib mõõtmis- või arvutustegevus raskusi valmistada.
- Pange tähele, et kõik lapsed osaleksid aktiivselt ja tunneksid end kaasatuna.

Tegevuskonspekt “Suurpuhastus metsas”

Laste vanus: 5-7

Valdkonnad: mina ja keskkond, matemaatika, liikumine

Eesmärgid:

- Laps loendab jäätmed kokku.
- Laps pingutab sihipärase tegevuse nimel.
- Laps suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.

Vajalikud vahendid:

- Prügikotid (iga jäätmeliigi jaoks oma märgisega).
- Tühjad plastpudelid (4 tk x 0,5l).
- Väikesed läbipaistmatud prügikotid.
- Erinevat tüüpi jäätmed:
 - Olmejäätmed
 - Biojäätmed
 - Papp ja paber
 - Metall ja plastik
 - Klaas
- Jäätmemärgised (plakatid või lipikud jäätmeliikide tähistamiseks)
- [Sorteerimisjuhised](#)

Tegevuse ettevalmistus:

Õpetaja ettevalmistused:

- Koguge kokku vajalikud erinevat tüüpi jäätmed.
- Harjutage loo jutustamist loomulikult ning lastele kaasahaaraval viisil.
- Valige mängude jaoks turvaline ja avar ala õues.
- Jäätmeliikide märgistused kleepida prügikottidele ([SILDID](#)).
- Täita plastpudelid vee, lume ja jääga ning katta need läbipaistmatu prügikotiga.

Ala ettevalmistus:

- Jäätmete laiali laotamine õuealale.

Tegevuskäik:

1. Loo jutustamine ja arutelu:

- Loe ette lugu “Suurpuhastus metsas” (vt konspektis toodud tekst).
- Küsi suunavaid küsimusi:
 - Mida loomalapsed metsas märkasid?
 - Kuidas prügi nende elu mõjutas?
 - Mida võiksime teha, et meie keskkond puhtam oleks?
 - Arutage lastega jäätmete sorteerimise tähtsusest.

Õpetaja loeb lastele ette loo “Suurpuhastus metsas” (autorite omalooming) Oli kord üks kaunis ja lopsakas mets, kus elas koos palju erinevaid loomi – jänes, rebane, karu ja orav. See mets oli nende kodu, kus nad iga päev rõõmsalt ringi jooksid, mängisid ja toitu otsisid. Kuid aja jooksul hakkasid metsa alla kogunema prügihunnikud – kilekotid, plastpudelid, paberilehed ja muud jäätmed, mille metsas uitavad inimesed olid maha jätnud.

VAHETEGEVUS LASTEGA: Koos lastega uuritakse prügikoti sisu. Seal on neli plastpudelit (lume, jää, vee ja õhuga). Plastpudelid on kaetud pisikese läbipaistmatu prügikotiga. Lapsed saavad kasutades erinevaid meeli arvata, mis pudelites on. Lõpetuseks vaadatakse pudeli sisu ühiselt üle. Õpetaja selgitab lastele, et loomad võivad arvata, et mahajäetud pakendid on neile söögiks. Nüüd kuulame lugu edasi. Jänes hüppas ühel päeval oma kodust välja ja tundis midagi kummalist. Ta kirtsutas nina. “Miks mu koduümbrus enam nii hästi ei lõhna?” imestas jänkuke. Ta vaatas ringi ja nägi igal pool metsas vedelemas prügi. “See pole üldsegi ilus,” mõtles ta murelikult. Samal ajal oli rebane metsas otsimas toitu, kuid kogu mets oli rämpsuga kaetud. “See on kohutav!” hüüdis ta. “Kuidas ma peaksin oma lõunat leidma, kui kõikjal on prügi?” Karu oli aga kodu lähedale kogunud suure hulga pähkleid, kuid nüüd oli tema talvevarude kõrvale ilmunud plastpudel. “See pudel pole kindlasti minu varudega koos kasvanud,” pomises karuke ja hakkas pudelit uurima. Orav, kes tavaliselt oli kõige kiirem ja vilkam puude vahel hüppama, oli samuti häiritud. Ta pidi olema väga ettevaatlik, et mitte komistada mõne vedeleva kilekoti otsa. “Midagi tuleb ette võtta,” otsustas orav ja otsustas sõpradele külla minna, et neile oma murest rääkida. Kõik rääkisid, kui kurvaks ja murelikuks prügi metsas neid tegi. “Meie mets on meie kodu,” ütles karu mõtlikult. “Me peame selle puhtaks tegema!” “Aga kuidas me seda teeme?” küsis jänes. “Meid on ju ainult neli, aga prügi on nii palju!” orav oli kiire mõtleja. “Kui me kõik koos tegutseme, saame metsa kindlasti puhtaks! Me peame lihtsalt sorteerima prügi ja viima selle ära õigesse kohta.” Kõik noogutasid. “Jah, ja me võime teha sellest lõbusa mängu!” Üheskoos

ja õigesti tegutsedes saame hoida oma kodu – olgu see mets, linn või meie planeet – puhta ja kaunina. Kõik algab meie endi kätest ja tegudest. **“Lapsed, kas te tuleksite meile appi.”** Nüüd saate osaleda lõbusas mängus **“Päästa loodust”**, leides ja sorteerides jäätmeid.

2. “Päästa loodust” mängu selgitus ja tutvustus

- Tutvustage jäätmekategooriaid (vt Lisa 1).
- Näidake jäätmeid ning küsige: “Mis liiki jäätmed need on ja kuhu need kuuluvad?”

Rühmade moodustamine ja juhendamine:

Jagage lapsed väikesteks rühmadeks (nt 3-4 last rühmas). Õpetaja jagab lastele kätte kotid, mille peal on jäätmemärgis. Lapsed koguvad kotti just neile antud märgisele vastavaid jäätmeid. Koos vaadatakse ühiselt ringis üle ja arutletakse, kas kotti said õiged jäätmed (juhend Lisa 1). Võimalusel minnakse koos ka vastava prügikasti juurde neid jäätmeid viima. Kui läheduses on pood, saab ka pudelid ühiselt ära viia (või jätta mõnele teisele päevale).

3. Kokkuvõte

Tänage lapsi tubli koostöö eest! Küsige lastelt miks peab jäätmeid sorteerima, miks ei tohi seda maha lihtsalt visata.

Soovitused:

- Ole valmis juhendama lapsi jäätmete liigitamisel, eriti keerukamate objektide puhul.

LISA 1 tegevuskonspekti “Suurpuhastus metsas” juurde

Iga jäätmeliigi juhised:

Biojätmed: toidujätmed, paberkäterätid, lõikelilled, munakarbid.

Papp ja paber: raamatud, ajalehed, printeripaber, ajakirjad, paberpakendid, pappkastid.

Metall ja plastik (pakendid): puhtad tetrapakendid, plastpudelid, metallpurgid, kaaned, kilekotid, plastpudelid.

Klaas: klaaspurgid, klaaspudelid.

Olmejätmed: kõik ülejäänud prügi, mis ei kuulu eelmiste kategooriate alla.

Ohtlikud jätmed: toimetada jäätmejaama, ravimid apteeki ning patareid ja vanad lambipirnid poodidesse (Koort, 2021).

Tegevuskonspekt “Talvine ohutus”

Laste vanus: 5-7

Valdkonnad: mina ja keskkond, liikumine, kunst

Eesmärgid:

- Laps mõistab talvega seotud ohutegureid ning märkab katseid tehes enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi katseid tehes.
- Laps kasutab fantaasiat ja moodustab hädaabinumbri 112.
- Laps peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.

Vajalikud vahendid:

- Lumekamakad ja jäätükid katsete jaoks.
- Vana metallist pann (või sarnane eseme vastupidavuse katsetamiseks).
- Kelgud.
- Libe ja liivatatud ala (kas õue või mänguväljaku eri osad).
- Lumelabidad, oksad, ja muud looduslikud vahendid numbriga 112 moodustamiseks.
- Märgistusalad (soovi korral näiteks koonused või lippudega tähistamine).

Tegevuse ettevalmistus:

Õpetaja ettevalmistused:

- Tooge kaasa lumekamakad/tükid ja pehme lumi katsete jaoks.
- Veenduge, et metallist pann (või muu ese) on vastupidavuse katseteks ohutult kasutatav.
- Kasutage piisavalt lumelabidaid, oksa ja muid looduslikke vahendeid, et saaksite luua hädaabinumbri 112 kompositsioon.
- Valmistage ette lugu "Ühel talvapäeval leidis Mart...", mis on seotud talvise ohutusega.
- Moodustage küsimused, mis aitavad lastel loost järeldusi teha.
- Koostage väidete loend mängu "Talvine ohutus" jaoks, lisades nii õigeid kui ka valesid väiteid (näited on toodud konspektis).
- Harjutage enne tegevust numbriga 112 seotud lihtsat liikumisharjutust, et lapsi sujuvalt juhendada.
- Planeerige ja jälgige, et tegevused toimuksid turvaliselt ning õues oleks piisav järeelvalve (kaasake õpetaja abi)

Ala ettevalmistus:

- Valige mängude jaoks turvaline ja avar ala õues.
- Märgistage ala koonuste, lippude või teiste visuaalsete abivahenditega, et eristada katsealade tsoone. Näiteks:

- **Katsetsoon:** Jäätükide ja lume tugevuse testimiseks.
- **Kelgutsoon:** Libeda ja liivatatud ala võrdlemiseks.
- Rajage liivatatud teerada, kus lapsed saaksid liikumist ohutult proovida.
- Paigutage ettevalmistatud lumelabidad, oksad ja muud vahendid alale, kus lapsed saavad moodustada hädaabinumbri 112.
- Valige ala, kus lapsed saavad mugavalt ringis seista ja hüppeharjutusi teha. Veenduge, et pinnas pole libe.

Tegevuskäik:

1. Loo ettelugemine ja arutelu:

- Alustage väikese loo ettelugemisega: *“Ühel talvapäeval leidis Mart...”*
- Peale loo ettelugemist arutlege lastega:
 - Miks võib jää ohtlik olla?
 - Kas nad teavad, mida teha, kui midagi ohtlikku juhtub?

Õpetaja loeb lastele ette lühikese loo:

Ühel talvapäeval leidis Mart õuest suure jäätüki. Ta oli uudishimulik ja soovis teada saada kui kõva jää tegelikult on. Mart tõi toast vana panni ja viskas jäätüki selle vastu. KOLKS! Tekkis vali ja terav heli, mis teda ehmatas. Mart vaatas jäätükki ja mõistis, et jää on palju kõvem kui pehme lumi. Ta mõtles: “Kui ma oleksin sellega kedagi visanud, oleks see haiget teinud.” Nüüd teadis Mart, et jääga tuleb olla väga ettevaatlik, sest see on tugev nagu kivi ja võib ohtlik olla.

Õpetaja ütleb: “Lapsed teeme ise ka katse.”

2. Katsed gruppides:

Lapsed jagatakse kaheks grupiks loendamise teel (ühed jäävad paigale, kahed astuvad sammu ette). Esimene rühm teeb läbi katset jäätükide- ja pehme lumega. Teine rühm katsetab kelguga libedust (liivatatud ala ja jääala). Hiljem toimub vahetus.

3. Hädaabinumbri õppimine:

Ühiselt räägitakse, mis saab siis kui on juhtunud õnnetus. Lapsed vastavad. Kui peab kutsuma abi, siis mis numbril helistada tuleb? (112).

Moodustame lumele käepärastest vahenditest numbril 112 (lumelabidad, oksad, kelgud).

Lapsed moodustavad ringi ja ühiselt hüpatakse ühe jalaga kaks korda ja siis kahe jalaga harkseis seda samal ajal öeldes. Nõnda korratakse 112 numbrit ja saadakse sooja.

4. Mäng “Talvine ohutus”

- Õpetaja esitab väiteid.

➤ Kui väide on **õige**: lapsed hüppavad.

➤ Kui väide on **vale**: lapsed kükitavad.

1. Kui näed ohtlikku olukorda, kutsud täiskasvanud appi – *hüppad* (õige vastus).
2. Jäätükkidega tohib sõpra visata! - *kükitad* (vale vastus).
3. Libedal alal tuleb joosta! - *kükitad* (vale).
4. Libedal teel tuleb ettevaatlikult kõndida! - *hüppad* (õige).
5. Jäätükkidega ei tohi loopida! - *hüppad* (õige).
6. Kelgutamisel tuleb jälgida, et ei sõidaks vastu seina või puud! - *hüppad* (õige).
7. Kui näen jääpurikaid, lähen neid maja katuse serva alla imetlema! - *kükitad* (vale)

5. Kokkuvõte ja meeldetuletus:

- Kiitke lapsi koostöö ja osalemise eest.
- Arutlege uuesti:
 - Miks on oluline talvel ettevaatlik olla?
 - Mida teha, kui juhtub õnnetus?
- Rõhutage: *Hädaabinumbri 112 ei tohi kunagi ilmaasjata helistada.*

Soovitused:

- Mängus “Talvine ohutus” anda ka lastele võimalus küsimusi esitada
- Jälgige, et kõik lapsed saaksid katsetes võrdselt osaleda ja vahendid oleksid ohutud kasutamiseks (pann, jää, kelgud).

Tegevuskonspekt “Tähemetsa tähed”

Laste vanus: 5-7

Valdkonnad: mina ja keskkond, keel ja kõne, kunst, liikumine

Eesmärgid:

- Laps märkab jälgi (värvid), mida tema tegevus loodusesse jätab.
- Laps kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid.
- Laps nimetab tähti ja vastava tähega algavaid sõnu.
- Laps sooritab üheaegselt kaaslastega rütmiliikumisi tähestiku laulu põhjal.

Vajalikud vahendid:

- Pintslid (laiema otsaga).
- Punast värvi vedelikku, soovitatav kasutada toiduvärvi (pudelites või ämbrites).
Soovitus on kasutada looduslikke materjale (käbid, oksad) tähtede tegemiseks!

- Mobiiltelefon piltide tegemiseks (valikuline).
- Kõlar tähestikulaulu mängimiseks.
- Tähestikulaul - [Tähestikulaul](#) | [Lastelaulud](#) | [LOLALA](#)
- Sobiv lumega ala, kus tähti lumme luua ja kaunistada.

Tegevuskäik:

1. Loo “Tähemetsa tähed” ettelugemine:

- Kogu lapsed ringi ja jutusta lugu “*Tähemetsa tähed*”, tutvustades täishäälikuid (A, E, I, O, U).
- Loo käigus näidake iga tähe liikumist ja paluge lastel liikumist jäljendada:
 - **A – Suur ja avatud täht**
A armastas venitada end suureks ja avada oma tiivad, nagu lendaks ta kõrgele taevasse.
Liikumine: Lapsed tõstavad käed üles laiali, nagu sirutaksid nad tiibu ja ütlevad “Aaaaa”.
 - **E – Terav ja särtsakas täht**
E oli tähemetsa kõige särtsakam täht, kes hüppas kõrgele ja tegi küljelt küljele krapsakaid liigutusi.
Liikumine: Lapsed hüppavad kohapeal ja liiguvad külgedele, öeldes samal ajal “Eeee”.
 - **I – Kõrge ja sirge täht**
I oli väga elegantne ja armastas sirgelt ja uhkelt seista, just nagu pikk torn.
Liikumine: Lapsed seisavad sirgelt ja tõstavad ühe käe üles, öeldes “Iiiii”.
 - **O – Ümmargune ja veerev täht**
O veeres alati ringiratast, sest talle meeldis maailma avastada.
Liikumine: Lapsed teevad kätega ringikujulisi liigutusi enda ees või veerevad õrnalt küljele, öeldes “Ooooo”.
 - **U – Kummardav ja kiikuv täht**
U armastas kiikuda edasi-tagasi, sest see rahustas teda kõige rohkem.
Liikumine: Lapsed kummarduvad ettepoole ja kiiguvad edasi-tagasi, öeldes “Uuuu”

Õpetaja jutustab loo “Tähemetsa tähed” Ühel vaikselt ja pehmelt talvapäeval otsustasid Tähemetsa täishäälikud A, E, I, O ja U, et nad tahavad midagi uut ja lõbusat teha. Nad olid küllalt aega veetnud taevas tähtedena särades. Nad soovisid kogeda midagi, mida nad varem

polnud proovinud. “Teate, mida me pole kunagi teinud?” ütles täht A. “Me pole kunagi tantsinud lume sees!” Tähed E ja I hüüdsid elevil: “See on suurepärase mõte! Me võiksime lumel tantsida ja vaadata, milliseid kujusid me saame oma sammudega jätta!” O ja U noogutasid innukalt ja nii asusid kõik täishäälikud koos tantsima suurel lumeväljal. “Nii tore on siia alla tulla ja lund tunda,” ütles täht O ja veeres ringiratast, sest talle meeldis maailma avastada.

O keerutades end lumel, jättes endast maha ilusa ümara kuju (õpetaja palub kuju kaasa teha, näidates ette. **Liikumine:** Lapsed teevad kätega ringikujulisi liigutusi enda ees või veerevad õrnalt küljele, öeldes “Ooooo”). **A** armastas venitada end suureks ja avada oma tiivad, nagu lendaks ta kõrgele taevasse. (**Liikumine:** Lapsed tõstavad käed üles laiali, nagu sirutaksid nad tiibu ja ütlevad “Aaaaa”). **E** oli tähemetsa kõige särtsakam täht, kes hüppas kõrgele ja tegi küljelt küljele krapsakaid liigutusi (**Liikumine:** Lapsed hüppavad kohapeal ja liiguvad külgedele, öeldes samal ajal “Eeee”). **I** oli väga elegantne ja armastas sirgelt ja uhkelt seista, just nagu pikk torn (**Liikumine:** Lapsed seisavad sirgelt ja tõstavad ühe käe üles, öeldes “Iiiii”). **U** armastas kiikuda edasi-tagasi, sest see rahustas teda kõige rohkem. (**Liikumine:** Lapsed kummarduvad ettepoole ja kiiguvad edasi-tagasi, öeldes “Uuuu”). Täishäälikud naersid ja keerlesid, jättes lumme oma tähti meenutavaid jälgi. Kuid kui nad olid tantsimise lõpetanud, märkasid nad, et on lumepallideks muutunud. Tähed muutusid murelikuks. “Appi!” hüüdis A. “Ma olen lõksus!” Ka kõik ülejäänud tähed hõikasis sama. “Me vajame abi!”

“Lapsed kas tulete tähtedele appi?”

2. Tähtede lumest vormimine:

- Jagage lapsed paaridesse (kaks last ühe tähe kohta).
- Andke igale paarile ülesanne lumest vastava tähe vormimiseks. Võimalus kasutada ka looduslikke materjale (käbid, oksad) tähtede tegemiseks.
- Kui tähed on valmis, kaunistage need punase värvivedelikuga, et tähed oleksid lumel paremini nähtavad.

Koos hakatakse lumepalle tegema ja nendest tähti moodustama. Moodustatakse täishäälikute rida (A, E, I, O, U). Ühe tähega tegeleb kaks last (vastavalt laste arvule jagada lapsed tähti lumest tegema). Punase värvivedelikuga kaetakse tähed, nii on neid lihtsam lume peal näha (soovituslik).

3. Tähtede nimed ja sõnade leidmine:

- Iga laps hüppab oma lumest valmistatud tähe ette ja nimetab selle.

- Õpetaja valib juhuslikult tähe ja palub lastel mõelda sellele tähele algavaid sõnu (nt: A – auto, I – isa jne).

4. Tähestiku laul ja rütmiliikumine:

- Mängige kõlarist tähestikulaulu.
- Tantsige koos lastega rütmiliselt, järgides laulu tempot. Võite kasutada eelnevaid täishäälikute liikumisi.

5. Kokkuvõte ja arutelu:

- Võimalusel tehke fotosid valmis tähtedest ja laste rühmatööst, et dokumenteerida tegevust.
- Küsige lastelt, mis neile tegevuse juures kõige rohkem meeldis.
- Kiitke lapsi loovuse, koostöö ja uute teadmiste omandamise eest.
- Rõhutage, kui vahva on õppida tähti ja avastada uusi sõnu.

Soovitused:

Tegevust saab varieerida, kasutades näiteks:

- Erinevaid värve tähtede kaunistamiseks.
- Tähestiku erinevate rühmadega (täishäälikud vs kaashäälikud).
- Lisamänguna, kus lapsed peavad õigesti järjekorda seadma tähed, mida nad moodustasid.

Tegevuskonspekt “Metsloomade avastusretk”

Laste vanus: 5-7

Valdkonnad: mina ja keskkond, liikumine, kunst

Eesmärgid:

- Laps tunneb Eesti tuntumaid metsloomi.
- Laps keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele.
- Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.

Vajalikud vahendid:

- Tegevuskaardid QR-koodidega: Iga kaardil looma hääl, jäljed, tegevusjuhised ja pilt loomast.
- [Metsloomade avastusretk](#)
- Postid või oksad, mille külge kinnitada tegevuskaardid.
- QR-koodide skaneerimiseks telefon või tahvelarvuti (valikuline).
- Mängualad iga looma jaoks (nt lumega kaetud platsid).

- Vajalikud vahendid loovtegevuste jaoks: lumetööriistad karukoopa ehitamiseks. Oksad põdrasarvede valmistamiseks. Korjatavad esemed (nt oksad, kivid vms).
- Rõngad viskemänguks

Tegevuskäik:

1. Sissejuhatus:

- Kogu lapsed kokku ja tutvusta neile, et tänane seiklus viib nad Eesti metsadesse, kus nad kohtuvad erinevate loomadega.
- Selgita, et iga loom on jätnud endast maha kaardi, mille kaudu saab avastada metsloomi

Õpetaja kogub lapsed kokku ja jutustab loo: “Ühel lumisel talvehommikul oli Eesti metsas sagimist. Metsloomad valmistusid talveks ja neil oli palju põnevaid tegemisi. Karu otsis endale sooja koobast, rebane jooksis oma rada pidi, jänes hüppas lume alla peitu ja põder jalutas oma uhkete sarvedega metsas ringi. Hunt aga kutsus oma karja kokku, et kõik saaksid koos tegutseda. Nad jätsid meile kaardid ning vihjed, et me saaksime neid ülesandeid täita ja nende tegemistest rohkem teada saada. Olete valmis retkeks, et avastada nende maailma?” Selgita lastele, et metsloomad jätsid kaardid peidetuna okste või postide külge.

2. Tegevuskaartide avastamine: Lapsed koos õpetajaga liiguvad metsloomi avastama.

Alustatakse jänese alast, liikudes edasi rebase, põdra, hundi ja karu alasse. Kõikidest aladest peab leidma QR-koodiga metslooma kaardi ning järgima juhiseid, et täita iga looma jäetud ülesanne.

Loomade tegevused:

- **Jänes:** Hüpake nagu jänes ja otsige peidupaika.
 - Lapsed hüppavad lume sees ja mõtlevad loovalt, kuhu jänes võiks lume alla peitu pugada.
- **Rebane:** Järgige rebast mööda kitsast teed.
 - Kitsas rada on tähistatud lindikeste või okstega. Lapsed liiguvad kavalalt nagu rebane ja otsivad oksti (saab kasutada põdra tegevuse juures).
- **Põder:** Valmistage okstest põdrasarved ja visake rõngaid sarvede pihta.
 - Lapsed loovad sarved ja harjutavad täpsusviset.
- **Hunt:** Moodustage hundikari ja järgige juht-hunti läbi takistuste.
 - Üks laps saab olla juht-hunt, kes juhhib teisi üle takistuste (lumelabidad, oksad).
- **Karu:** Ehitage lumest karukoobas, kuhu karu võiks talveks pugada.

- Selgita, milline on tugev ja soe koobas. Lapsed ehitavad koobast meeskonnatööna.

3. Kokkuvõte:

- Kogunege koos tagasi ja arutage:
 - Milline loom neile kõige rohkem meeldis?
 - Milline ülesanne oli kõige lõbusam või keerulisem?
- Kiida lapsi aktiivse osalemise ja loovuse eest.

Soovitused:

- Vajadusel suuna lapsi, kellel võib olla raskusi kaardilt juhiste lugemisega.
- Kohanda ülesandeid vastavalt ilmastikuoludele või laste vajadustele.

Abimaterjalis kasutatud kirjandus

Canva (s.a.). <https://www.canva.com/design/DAGYCc4R-Kk/rFd4-rdudCaOxt34Gvzhrw/edit>

Eesti Loodusheli. (s.a.). *Põder* (*Alces alces*).

<https://www.loodusheli.ee/ET/loomaliigid/imetajad/taxonid=411&speciesid=451>

Kliimaministeerium.ee (s.a.). <https://kliimaministeerium.ee/liigiti-kogumise-juhendid-ja-sildid>

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2008). Riigi Teataja I, 2008, 23, 152.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>

Koort, K. (2021). *Kuidas sorteerida prügi ja miks on see oluline?* Teeviit.

<https://www.teeviit.ee/kuidas-sorteerida-prugi-ja-miks-see-on-oluline/>

Lolala. (2019). *Tähestikulaul*. [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=d--uT6PAn8Q>

Männamaa, M., & Marats, I. (2009). *Lapse üldoskuste areng*. E. Kulderknup (Toim),

Üldoskuste areng koolieelses eas (lk 5-43). Kirjastus Studium.

TÜ Loodusmuuseum. (s.a.). *Imetajad*. <https://bio.edu.ee/loomad/Imetajad/imindex.htm>

Lisa 2. Küsimustik õpetajatele

Küsimustik õpetajatele

Õpetajate hinnang abimaterjalile talvel õuekeskkonnas kasutamiseks.

Oleme Gerli Laan ja Helle Soodla Tartu Ülikooli kolmanda kursuse koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala sessioonõppe tudengid. Saadame teile tutvumiseks ja katsetamiseks talviseks õuesõppeks kasutatava abimaterjali, mille koostame oma bakalaureusetöö raames. Materjal on loodud 5-7aastastele lastele eesmärgiga toetada nende igakülgset arengut. Palume teil oma rühma lastega viia materjalis olevad tegevused läbi ning anda selle kohta tagasisidet, et saaksime abimaterjali täiendada ja paremaks muuta. Palume täita küsimustik pärast iga tegevuse läbiviimist, et tagasiside oleks ajakohane. Andmed salvestatakse automaatselt, ning pärast iga tegevust saate küsimustikku naasta ja täita järgmise osa. Kui kõik osad on täidetud, saate selle lõplikult esitada. Teie andmed on anonüümsed ja kasutame ainult käesoleva töö valmimiseks.

Oleme tänulikud Teie aja ja panuse eest!

Kui Teil on küsimusi, vastame neile hea meelega!

Lugupidamisega,

Gerli Laan ja Helle Soodla

I Taustainfo

Teie haridus:

Keskharidus

Lõpetamata kõrgharidus

Rakenduslik kõrgharidus

Bakalaureusekraad

Magistrikraad

Muu

Tööstaaž:

Alla 5 aasta

5–10 aastat

10–15 aastat

15–20 aastat

Üle 20 aasta

II Küsimused tegevuskonspekti “Orava talvevarude jaht” kohta.

Enne küsimustele vastamist viige lastega tegevus läbi. Jälgige laste tegutsemist ja küsige võimalusel ka nende tagasisidet.

1. Tegevuskonspektis olev lugu meeldis lastele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
2. Tegevus pani lapsi arutlema?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
3. Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
4. Mäng oli kaasahaarav?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
5. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste koostööoskuste arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
6. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste suhtlusoskuste arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).
7. Milliseid soovitusi annate tegevuskonspekti muutmiseks?
8. Laste arvamused ja ütlemissed (õpetaja kogub vastused). Mis sulle tegevuse juures kõige rohkem meeldis/ei meeldinud?

III Küsimused tegevuskonspekti “Suurpuhastus metsas” kohta

Enne küsimustele vastamist viige lastega tegevus läbi. Jälgige laste osalust ja küsige võimalusel ka nende arvamusi.

1. Tegevuskonspektis olev lugu meeldis lastele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 - täiesti nõus).

2. Tegevus pani lapsi arutlema?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
3. Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
4. Mäng oli kaasahaarav?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
5. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste koostööoskuste arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
6. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste keskkonnateadlikkuse arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
7. Mida võiks tegevuskonspektis muuta või täiendada?
8. Laste arvamused ja ütlemissed (õpetaja kogub vastused). Mis sulle tegevuse juures kõige rohkem meeldis?

IV Küsimused tegevuskonspekti “Talvine ohutus” kohta

Enne küsimustele vastamist viige lastega tegevus läbi. Jälgige laste osalust ja küsige võimalusel ka nende arvamusi.

1. Tegevuskonspektis olev lugu meeldis lastele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
2. Tegevus pani lapsi arutlema?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
3. Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
4. Mäng oli kaasahaarav?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
5. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste talveohutuse teadlikkuse arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
6. Mida võiks tegevuskonspektis muuta või täiendada?

7. Laste arvamused ja ütlemissed (õpetaja kogub vastused). Mis sulle tegevuse juures kõige rohkem meeldis?

V Küsimused tegevuskonspekti “Tähemetsa tähed” kohta

Enne küsimustele vastamist viige lastega tegevus läbi. Jälgige laste osalust ja küsige võimalusel ka nende arvamusi.

1. Tegevuskonspektis olev lugu meeldis lastele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
2. Tegevuskavas olev mäng oli kaasahaarav?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
3. Tegevus pani lapsi arutlema?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
4. Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
5. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste loovuse arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
6. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste koostööoskuste arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
7. Mida võiks tegevuskonspektis muuta või täiendada?
8. Laste arvamused ja ütlemissed (õpetaja kogub vastused). Mis sulle tegevuse juures kõige rohkem meeldis/ei meeldinud?

VI Küsimused tegevuskonspekti “Metsloomade avastusretk” kohta

Enne küsimustele vastamist viige lastega tegevus läbi. Jälgige laste osalust ja küsige võimalusel ka nende arvamusi.

1. Tegevuskonspektis olev lugu meeldis lastele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
2. Tegevus pani lapsi arutlema?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).

3. Tegevused olid lõimitud erinevate valdkondadega?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
4. Tegevuskonspekt aitas kaasa laste liikumis- ja loovtegevuste arendamisele?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
5. Tegevused olid kaasahaaravad?
(1 – üldse mitte, 2 – pigem ei, 3 – nii ja naa, 4 – pigem jah, 5 – täiesti nõus).
6. Mida võiks tegevuskonspektis muuta või täiendada?
7. Laste arvamused ja ütlemissed (õpetaja kogub vastused). Mis sulle tegevuse juures kõige rohkem meeldis/ei meeldinud?

VII Üldine hinnang abimaterjalile

1. Milline tegevus oli teie arvates kõige tõhusam? Miks?
2. Kas mõni tegevus vajab põhjalikumalt kohandamist või muutmist? Kui jah, siis milline ja miks? Kuidas?
3. Millised on teie soovitusel abimaterjali täiustamiseks?
4. Mis oli abimaterjali juures kõige positiivsem? Mida soovite esile tuua?
5. Kas abimaterjal toetas teie igapäevast tööd lasteaiaõpetajana? Jah / Ei (palun selgitage, kuidas).
6. Kas abimaterjal oli lastele eakohane? Põhjendage oma hinnangut.
7. Kas abimaterjal toetas laste terviklikku arengut? Põhjendage oma hinnangut.
8. Kas abimaterjal oli õpetajale arusaadav ja lihtne kasutada? Põhjendage oma hinnangut.
9. Kas abimaterjal pakkus uusi ideid ja inspireeris?
10. Kas on veel midagi, mida sooviksite jagada või välja tuua abimaterjali kohta?

Täname!

Lisa 3 Nõusolekuavaldus

Head lapsevanemad!

Oleme Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õppekava kolmanda kursuse tudengid ning tegeleme praegu oma bakalaureusetöö uurimusega, mis keskendub 5-7-aastaste laste tervikliku arengu toetamisele talvises õuesõppes. Soovime paremini mõista, millised tegevused talvises õuekeskkonnas lastele enim meeldivad ning kuidas need toetavad laste terviklikku arengut.

Selleks viivad teie lapse rühma õpetajad läbi meie poolt koostatud viis talvise õuesõppe tegevuskava, kus lapsed saavad vabalt oma mõtteid jagada. Tuttava inimesega vestlemine aitab lastel end mugavalt tunda ning annab võimaluse julgelt oma kogemusi väljendada. Vestlus toimub õppetegevuse vältel.

Saadud vastuseid kasutame anonüümselt ja esitame neid oma bakalaureusetöös üldistatult. Laste osalemine on vabatahtlik ning õpetaja edastab ainult laste vastused üldistatud kujul.

Kui olete nõus, et teie laps osaleb selles uurimuses, palun täitke ja tagastage allolev nõusolekuavaldus.

Lugupidamisega,

Gerli Laan ja Helle Soodla

Mina, _____ (lapsevanema nimi), annan oma nõusoleku, et minu laps _____ (lapse nimi) osaleb Gerli Laan ja Helle Soodla bakalaureusetöö raames läbiviidavas tagasiside vestluses teemal „**Abimaterjal talviseks õuesõppeks 5-7-aastaste laste tervikliku arengu toetamiseks**“.

Mõistan, et:

Osalemine on vabatahtlik ning laps võib vastamisest loobuda.

Laste vastuseid kasutatakse anonüümselt ning need esitatakse töös üldistatult.

Arutus toimub lasteaia keskkonnas, mängulises ja turvalises vormis õppetegevuse vältel.

Kuupäev: _____

Lapsevanema allkiri: _____

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Gerli Laan ja mina, Helle Soodla,

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) meie loodud teose “Abimaterjal talviseks õuesõppeks 5-7-aastaste laste tervikliku arengu toetamiseks”, mille juhendaja on Aigi Kikkas, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Gerli Laan,

Helle Soodla

16.05.2025